

R

IHP
Hof van
Twente
2024-2038

— O

Integraal Huisvestingsplan Hof van Twente

maart 2024

R—O

RO groep
Wilhelminasingel 58
Postbus 3086
6202 NB Maastricht

info@rogroep.nl
+31 43 350 00 50
www.rogroep.nl

Inhoud

01	Inleiding	5
	Aanleiding	5
	Leeswijzer	5
02	Bestaande situatie	7
	Woonvisie 2021 – 2025 en de demografie	7
	Onderwijs	7
	Bewegingsonderwijs	8
	Kinderopvang	8
	QuickScan	8
03	Wettelijk kader	9
	Gemeente	9
	Schoolbestuur	9
	Kindpartner	10
	Financieel	10
04	Duurzaamheid	11
	Relevante maatschappelijke ontwikkelingen	11
	Perspectief op slimme versnelling	13
	Ambitieus...	14
	... maar met een realistisch perspectief	14
05	Strategische thema's	15
	Thema 1. Doorgaande leer- en ontwikkelijnen	15
	Thema 2. Samen werken aan een breed aanbod	15
	Thema 3. Passend en inclusief	16
	Thema 4. Verrijkte schooldag	16
	Thema 5. Gezondheid en bewegen	17
	Thema 6. Verbinding met de omgeving	17
06	Orderingsprincipes	18
	Principe 1. Samenwerking in kindcentra	18
	Principe 2. En waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	18
	Principe 3. Gezond opgroeien in een gezonde leefomgeving	19
	Principe 4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	19
07	Huisvestingsmaatregelen	21
	Goor	24
	Markelo	30
	Diepenheim	30
	Delden	31
	Hengevelde	34
	Bentelo	35
	Kleine Scholen	36

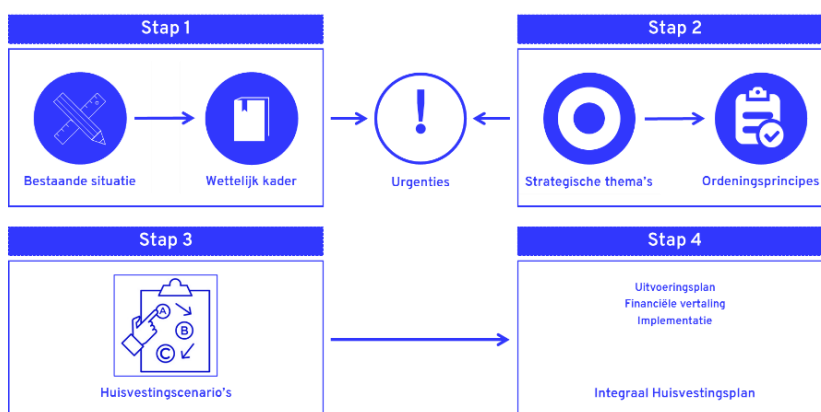
08	Uitvoeringsagenda 2025 - 2028	43
08-1	Campus de Whee – Onderwijsvoorzieningen Goor	44
08-2	Businesscase IKC Erve Hooyerinck	47
08-3	Businesscase IKC Diepenheim (OBS Stedeke)	48
08-4	Businesscase Petruschool	50
08-5	Aanpak Permanente Verbetering	51
08-6	Perspectief voor Kleine Scholen	53
09	Financiële vertaling	56
09-1	Aan de basis – de VNG-normstelling	56
09-2	Toekomstgerichte stichtingskosten	57
09-3	Tariefstelling Hof van Twente	57
09-4	Renovatie ten opzichte van nieuwbouw	58
09-5	Financiële consequenties Uitvoeringsagenda 2025-2028 / 2032	58
09-6	Afschrijvingstermijnen	60
09-7	Fonds Permanente Verbetering (Businesscase 7.5)	60
09-8	Aanpak Kleine Scholen (Businesscase 7.6)	61
	Bijlage 1. Informatiefundament Hof van Twente (schooljaar 2022-2023)	62
	Bijlage 2. Gebouwelijke QuickScans	63
	Bijlage 3. Kader	64

01 Inleiding

Aanleiding

De schoolbesturen¹, (een vertegenwoordiging van) kindpartners en de gemeente Hof van Twente werken samen aan een sterk onderwijsklimaat in de gemeente. Zij hebben, als voorzieningen waar de jeugd zich ontwikkelt, een belangrijke funderende rol in de maatschappij. Dit vraagt dat partners actief bezig zijn met de voorbereiding van de kinderen op de maatschappij van vandaag en die van morgen. De gemeente heeft, vanuit haar wettelijke plicht, een belangrijke rol in de facilitering van het onderwijs door passende onderwijshuisvesting ter beschikking te stellen.

Ten behoeve van een goede onderwijskwaliteit en een gezonde en verantwoorde bedrijfsvoering is het wenselijk dat de onderwijshuisvesting qua maat, spreiding en inrichting past bij de behoeften in de verschillende gebieden en de onderwijskundige visie van de schoolbesturen en de kindpartners voldoende ondersteunt. De uitdaging is te groeien naar een situatie waarin scholen in vorm en concept passen bij hun omgeving; op logische plekken gesitueerd, in goede toekomstbestendige gebouwen, met duurzaam perspectief op instandhouding en waar mogelijk en gewenst in samenwerking met flankerende partners in het educatieve netwerk en/of de buurt, bijvoorbeeld in de vorm van een integraal kindcentrum).

Leeswijzer

Van maart 2023 tot maart 2024 hebben onderwijs, kinderopvang en gemeente (hierna “partners” te noemen) in gezamenlijkheid gewerkt aan het integraal huisvestingsplan (IHP) voor de gemeente Hof van Twente. Concreet en gedetailleerd voor de komende vier jaar, met een doorkijk voor de periode daarna. Het plan is tot stand gekomen onder regie van een projectgroep bestaande uit een afvaardiging van de schoolbesturen, kindpartners en de gemeente, met ondersteuning van adviesbureau RO groep.

Voorliggende rapportage vormt de afsluiting van het IHP Hof van Twente. Hoofdstuk 2 is een samenvatting van de huidige situatie, gebaseerd op het informatiefundament. In hoofdstuk 3 worden de wettelijke kaders en uitgangspunten beschreven. In hoofdstuk 4 wordt het thema duurzaamheid nader

¹ Schoolbesturen Primair Onderwijs: Stichting Brigantijn, Stichting Keender en Stichting Openbaar Primair Onderwijs (OPO). Schoolbesturen Voortgezet Onderwijs: Stichting Carmelcollege en Stichting Waardenborch.

toegelicht (inclusief aanpak). Hoofdstuk 5 geeft inzicht in een gezamenlijke, door partners gedeelde opvatting over kwaliteit en toekomst van het onderwijs en maatschappelijke dienstverlening, beschreven in strategische thema's. In hoofdstuk 6 zijn de ordeningsprincipes voor huisvesting benoemd, gericht op het formuleren van te nemen maatregelen in de onderwijshuisvesting. Hoofdstuk 7 schetst de benodigde huisvestingsmaatregelen van de diverse onderwijslocaties. In hoofdstuk 8 is een uitvoeringsplan geformuleerd, waarin vier verschillende businesscases zijn uitgewerkt. Hoofdstuk 9 beschrijft de financiële vertaling van het IHP Hof van Twente.

02 Bestaande situatie

De bestaande situatie van onderwijs en opvang in de gemeente Hof van Twente is gedetailleerd in beeld gebracht in een informatiefundament, zie bijlage 1. Daarin zijn de demografische gegevens, ontwikkelingen en kwantitatieve gegevens gebundeld met aandacht voor leerlingenaantallen, verwachte groei en krimp, gebouwelijke kenmerken en normatieve ruimtebehoefte in relatie tot beschikbare bouwcapaciteit. Voorliggend hoofdstuk is een samenvatting.

Woonvisie 2021 – 2025 en de demografie

De gemeente Hof van Twente bestaat uit zes kernen (Goor, Delden, Bentelo, Markelo, Diepenheim, Hengevelde) en een buitengebied bestaande uit buurtschappen in een uitgestrekt gebied. De gemeente heeft een inwoneraantal van 35.455. Sinds 2009 heeft de gemeente te maken met (lichte) krimp als gevolg van vergrijzing en ontgroening. Deze ontwikkeling heeft invloed gehad op het voorzieningenniveau van de gemeente en wordt ook in het onderwijs gevoeld. Daarbij is het inwoneraantal naar 2022-2023 weer toegenomen.

Om antwoord te geven op deze ontwikkelingen heeft de gemeente een woonvisie vastgesteld voor de periode van 2021 tot 2025. In deze visie worden vanuit een analyse van het unieke karakter van de gemeente maatregelen geformuleerd om de ontwikkeling van wonen in Hof van Twente te verbeteren en de gemeente aantrekkelijker te maken. Aan de basis ligt de versterking van de belangrijkste kwaliteiten van de gemeente: het groene karakter, de inbedding in een sterke regio tussen stedelijke centra en de gunstige prijs-kwaliteitverhoudingen. In het actieprogramma is er, naast versnellen van woningbouw, aandacht voor duurzaamheid, een vitale leefomgeving en inclusiviteit.

Voor voorliggend integrale huisvestingsplan zijn prognoses van Pronexus gebruikt. Die zijn gevoed met de verwachte ontwikkeling van de bevolking van de gemeente op basis van de belangrijke nieuwbouwplannen van de gemeente. Die zijn aan Pronexus aangereikt en de gebruikte demografische cijfers weerspiegelen daardoor ook de verwachtingen rond de vraag naar onderwijs. In de prognoses van Pronexus worden in de periode 2021-2041 ongeveer 1.000 nieuwe woningen voorzien. Dit komt in grote lijnen overeen met de woonvisie.

Onderwijs

In de gemeente zijn 17 basisscholen gevestigd die verspreid over de gemeente op 16 locaties wordt aangeboden. In het voorbije decennium zijn zes schoollocaties gesloten en is er geïnvesteerd in nieuwbouw van nieuwe scholen en kindcentra. Hiermee is uitvoering gegeven aan de Scholenvisie 2022-2032 (vastgesteld in 2013) waarin was vastgelegd dat de gemeente wilde investeren in de vorming van brede maatschappelijke voorzieningen en efficiënt wilde omgaan met ruimtebeslag. Het huidige aanbod is zeer divers in denominatie en omvang. De betrokken schoolbesturen zijn Stichting Keender (met 3 scholen), Stichting Brigantijn (5 scholen), en Stichting Openbaar Primair Onderwijs (OPO) Hof van Twente (met 9 scholen). De instandhoudingsnorm voor de gemeente bedraagt 41. Drie scholen, beide onder bevoegd gezag van Stichting OPO bevinden zich net boven deze norm (resp. 42 en 43 leerlingen). Binnen een schoolbestuur kunnen scholen onder de norm in stand gehouden worden door toepassing van de gemiddelde schoolgrootte.

Op twee locaties in de gemeente is voortgezet onderwijs aanwezig met een partieel aanbod. In Goor is dat De Waerdenborch (openbare denominatie) met een aanbod van VMBO (basis en kader), HAVO, Atheneum en Gymnasium voor de leerjaren 1 t/m 4. In Delden is dat het Twickel College, onderdeel van scholengroep Carmel Hengelo (bijzondere denominatie), met een aanbod van eveneens VMBO (alle

leerwegen), HAVO en VWO voor alleen de leerjaren 1 en 2. Beide scholen hebben een compleet leerjarenaanbod in resp. Holten en Hengelo. De scholen hechten aan het behoud van hun aanbod in de gemeente Hof van Twente als instroomlocaties.

Op teldatum 1 oktober 2023 bedroeg het aantal leerlingen op de basisscholen in de gemeente 2.456. De leerlingaantallen zijn al geruime tijd onderhevig aan forse krimp. De ergste krimp in het basisonderwijs lijkt inmiddels voorbij. Volgens de prognose van Pronexus (maart 2022, gebaseerd op de oktobertelling van oktober 2021) stabiliseert het leerlingaantal (2.457 in 2028 en 2.422 in 2038). Door krimp in het verleden kampen veel basisscholen met normatieve overcapaciteit binnen hun gebouwen. Vaak worden restruimten verhuurd aan kinderopvang, zorgpartijen of gemeenschapsvoorzieningen als functionele invulling van normatieve leegstand.

De kinderen op de basisscholen komen overwegend uit de eigen gemeente. De migratie van kinderen uit de gemeente naar scholen elders bedraagt 7 à 8%. Gecorrigeerd voor uitstroom vanwege SO en SBO bedraagt de uitgaande migratie zo'n 4%.

In het voortgezet onderwijs bedragen de leerlingaantallen op teldatum 1-10-2023 bij De Waerdenborch 337 leerlingen en bij het Twickelcollege 161 leerlingen. Zo'n 23% van de leerlingen kiest binnen Hof van Twente voor voortgezet onderwijs en de trend is dalend, in het verlengde van de krimp in het primair onderwijs. De afname gaat nog even voort. Volgens de prognoses van DUO (2023) dalen de leerlingaantallen bij Waerdenborch en het Carmelcollege tot resp. 284 en 125 leerlingen omstreeks 2035 waarna een lichte stijging of stabilisatie volgt.

Bewegingsonderwijs

Voor het bewegingsonderwijs is de nabijheid van sportvoorzieningen van belang. De gemeente is eigenaar van diverse gymzalen, sporthallen en sportvelden waar de scholen binnen de gemeente gebruik van maken voor hun bewegingsonderwijs. Voor de sporthallen in Bentelo, Delden en Hengevelde geldt dat een stichting eigenaar is. De Waerdenborch beschikt over een eigen inpandige gymzaal. De beschikbare capaciteit binnen de gemeente is toereikend voor de (genormeerde) behoefte in het onderwijs.

Kinderopvang

Kinderdagopvang/peuteropvang is op 21 locaties binnen de gemeente aanwezig, waarvan 13 met een erkend VVE-aanbod. Buitenschoolse opvang wordt op 22 locaties aangeboden. Gastouderopvang is hierbij niet meegeteld. De opvang wordt aangeboden door een groot aantal verschillende ondernemers en organisaties. Bij de totstandkoming van dit IHP zijn Stichting Kinderopvang Ludiek, Partou (SmallSteps) en HumanKind in de projectgroep betrokken als vertegenwoordigers namens de andere organisaties. De meeste opvangvoorzieningen zijn in of nabij de basisscholen/kindcentra gesitueerd.

QuickScan

Bij een vooraf gemaakte selectie van scholen zijn QuickScans uitgevoerd waarbij de kwaliteit van onderwijshuisvesting in beeld is gebracht. De schoolgebouwen zijn beoordeeld en gescoord op relevante thema's: bouwkundige staat, installaties en binnenklimaat, flexibiliteit gebouw, uitstraling en belevingswaarde, omgevingsperspectief en onderwijskundig perspectief. Ook is het oordeel van het schoolbestuur meegenomen in de beoordeling. De score (onvoldoende, matig en voldoende) geeft een indicatie voor het belang van actie. Zie bijlage 2 voor de QuickScans.

03 Wettelijk kader

Het wettelijk kader voor onderwijs en opvang is bepaald in een aantal wetten. De Wet Primair Onderwijs (WPO), de Wet Voortgezet Onderwijs (WVO) en de Wet op de Expertisecentra (WEC) bepalen hoe het onderwijs op hoofdlijnen geregeld moet zijn. De eisen voor een goede en verantwoorde kinderopvang staan in de Wet kinderopvang, het Besluit kwaliteit kinderopvang en de regeling Wet kinderopvang. Daarnaast zijn de kaders en uitgangspunten ten aanzien van taken en verantwoordelijkheden voor onderwijshuisvesting geformaliseerd in de lokale Verordening Voorzieningen huisvesting onderwijs, een gemeentelijke verplichting. Dit hoofdstuk is een samenvatting van de meest relevante wet- en regelgeving. Een meer complete beschrijving van de beïnvloedende ontwikkelingen, de betekenis voor onderwijs en opvang en de meest relevante wet – en regelgeving is geschetst in bijlage 3.

Gemeente

De wet verdeelt de verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting tussen gemeente en schoolbestuur. De gemeente heeft de taak om voldoende en adequate huisvesting beschikbaar te stellen voor Primair en Voortgezet Onderwijs (in andere gemeenten geldt dit ook voor (V)SO). Er is sprake van **zorgplicht** wanneer het volgens de criteria uit wet- en regelgeving noodzakelijk is om maatregelen te nemen. De gemeente is (ook financieel) verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, eerste inrichting meubilair en leerpakketten, herstel van constructiefouten en herstel bij schade door bijzondere omstandigheden. Gemeenten zijn verplicht om een **Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs** te hebben waarin als basis van gemeentelijk onderwijshuisvestingsbeleid is vastgelegd hoe de gemeente juridisch en procedureel vorm geeft aan haar zorgplicht. De verantwoordelijkheid voor renovatie is in de wetgeving nog niet geformaliseerd maar nieuwe wetgeving is in voorbereiding (vermoedelijke invoering 2025). De verwachting is dat deze vanuit overwegingen van circulariteit en dus hergebruik van materialen als nieuwe mogelijkheid zal worden toegevoegd aan het te beschikken voorzieningenpakket voor onderwijshuisvesting waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn.

Bij nieuwbouw bekostigt de gemeente gebouw en ondergrond. Schoolbestuur treedt op als bouwheer (tenzij anders wordt overeengekomen). Na oplevering wordt het juridisch eigendom om niet overgedragen aan het schoolbestuur. De gemeente behoudt het **economisch claimrecht**. Wanneer het schoolbestuur het gebouw of een gebouwdeel niet langer gebruikt, valt het juridisch eigendom terug aan de gemeente. Bij gebouwen met meerdere functies (naast onderwijs ook kinddiensten of maatschappelijke functies) maken schoolbesturen over bouw en exploitatie soms andere afspraken.

Schoolbestuur

Het schoolbestuur heeft de verantwoordelijkheid om huisvesting goed te beheren en te exploiteren. Zij draagt vanuit de middelen, die ze van de overheid daarvoor krijgt, de kosten voor de exploitatie van het gebouw (energie, water en schoonmaak) en is verantwoordelijk voor onderhoud van het gebouw en de bijbehorende gronden gedurende de gebruikstermijn van het gebouw. Ook kleine aanpassingen aan het gebouw (ten behoeve van een veranderde aanpak van onderwijs) behoren tot het takenpakket van het schoolbestuur.

Het **juridisch eigendom**, en daarmee de juridische aansprakelijkheid, ligt in beginsel bij het schoolbestuur. Schoolbestuur mag bij leegstand van onderwijshuisvesting een gedeelte van het gebouw verhuren of in medegebruik geven aan derden (bijvoorbeeld aan verwante kinddiensten), mits dit aan de gestelde voorwaarden voldoet en de gemeente daar toestemming voor geeft. Het schoolbestuur kan geen financiële verplichting aangaan met het gebouw als onderpand (hypotheek).

Het schoolbestuur is gerechtigd om veranderingen in huisvesting bij de gemeente aan te vragen (in de vorm van een voorziening in de huisvesting, zoals nieuwbouw of uitbreiding) en de gemeente moet voor die aanvraag dan toetsen of die aanvraag aan de voorwaarden voldoet (binnen vastgestelde procedure). [Uitvoeringsafspraken binnen een IHP kunnen door de gemeente als aanvraag worden geïnterpreteerd.](#) Na toekenning worden nieuwbouw, uitbreidingen en aanpassingen in beginsel door het schoolbestuur als bouwheer worden gerealiseerd. Gemeente en schoolbesturen kunnen dat ook anders overeenkomen.

Kindpartner

Investeren in [huisvesting ten behoeve van kinderopvang](#) (kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang) valt niet onder de zorgplicht van de gemeente en valt ook buiten de gemeentelijke verordening voor onderwijshuisvesting. Organisaties voor kinderopvang worden anders gefinancierd en dienen zelf te voorzien in eigen huisvesting, bijvoorbeeld door zelf te realiseren of een marktconforme huur te betalen. De huisvesting dient minimaal te voldoen aan de richtlijnen in het bouwbesluit. De (inrichting van de) binnen- en buitenruimte moet aansluiten bij de eisen van het Besluit kwaliteit kinderopvang (veilig, toegankelijk en passend ingericht) en de (veiligheids-) eisen van de brandweer en GGD. De gemeente heeft een toezichthoudende en handhavende taak. Gemeente neemt steeds vaker een rol in de financiering van huisvesting voor kinderopvang, bijvoorbeeld bij een kindcentrum.

Financieel

De gedeelde verantwoordelijkheden in huisvesting krijgen vorm in gescheiden financieringsstromen. Gemeenten ontvangen financiering via de algemene uitkering in het gemeentefonds. De middelen zijn niet geoormerkt, dat wil zeggen dat een gemeente vrij is om ze ook anders te besteden. Bij zorgplicht is de gemeente er overigens aan gehouden om voldoende middelen vrij te maken. Schoolbesturen ontvangen een lumpsum bedrag voor het geven van onderwijs en een deel van deze middelen moeten worden ingezet voor "materiële instandhouding". Schoolbesturen kunnen dit redelijk vrij besteden binnen het bestemmingsdoel van het budget met dien verstande dat ze geacht worden als goed huisvader te zorgen voor hun panden. Voor schoolbesturen in het primair onderwijs geldt momenteel een investeringsverbod; ze mogen geen middelen besteden aan onderwijshuisvesting voor zover de opgave tot de gemeentelijke taken behoort. De uitzondering geldt voor investeringen die binnen vijf jaar terugverdiend kunnen worden. Schoolbesturen in het voortgezet onderwijs kennen al een ruimere investeringsvrijheid. Er is wetgeving in voorbereiding die dit meer gelijkschakelt waarmee ook schoolbesturen primair onderwijs meer (investerings-) ruimte krijgen, waarbij samenwerking kan ontstaan die recht doet aan Total Cost of Ownership, wat wil zeggen dat naar de samenhang en onderlinge wisselwerking van kosten en baten over de langere termijn wordt gekeken.

04 Duurzaamheid

De partners ambiëren gebouwen die voldoen aan de geldende wet- en regelgeving met betrekking tot energieprestatie en duurzaamheid. Binnen het IHP wordt hier invulling aan gegeven door het zorgvuldig plannen van voorzieningen voor nieuwbouw en eventueel levensduur verlengende renovatie. Daarnaast bestaat de behoefte aan een bredere aanpak, gericht op mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering van bestaande gebouwen. Passend bij de maatschappelijke verantwoordelijkheid willen partners in Hof van Twente hierin samen optrekken.

Relevante maatschappelijke ontwikkelingen

De aandacht voor duurzaamheid neemt toe. In de nabije toekomst hebben twee vraagstukken een grote impact op ons leven en ook op hoe gemeente, onderwijsbesturen en kindpartners met hun vastgoed omgaan.

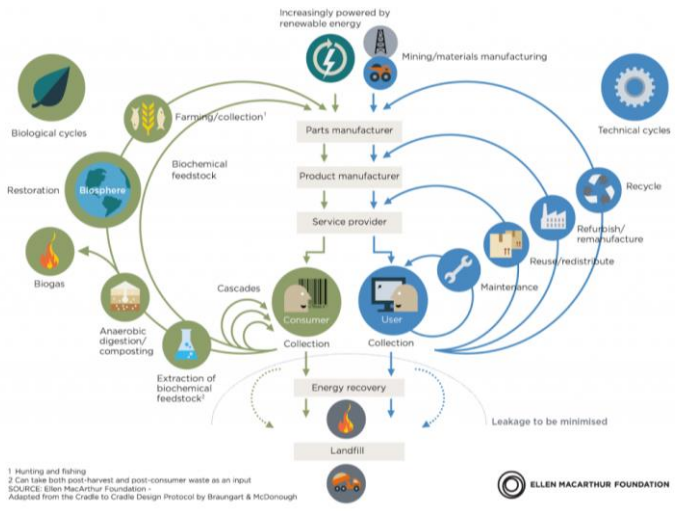
Uitputting van natuurlijke hulpbronnen

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de mens meer hulpbronnen gebruikt dan de aarde kan opbrengen. Indien de wereldbevolking op dezelfde manier leeft als wij in Nederland leven, zou de aarde 3,1 keer zo groot moeten zijn om de belasting te dragen. De verwachting is dat de bevolking de komende jaren sterk zal groeien in omvang, waardoor de noodzaak toeneemt het gebruik van fossiele hulpbronnen aan te passen met een direct effect op ons leven, werken en de bebouwde omgeving.

De nationale overheid zet stevig in op een overstap naar een volledig circulaire economie. Enkelvoudig, destructief gebruik van materialen moet plaats maken voor andere vormen van productie en gebruik. Grotere delen van onze industriële en agrarische activiteiten gaan bestaan uit onderhoud, vernieuwing of hergebruik, waardoor producten een langere levensduur krijgen. De druk op de aarde kan daardoor substantieel teruggebracht worden tot een duurzaam en draagbaar niveau. De wijze van leven en werken zal daardoor fundamenteel veranderen.

Country Overshoot Days 2021

When would Earth Overshoot Day land if the world's population lived like...

Klimaatverandering

Belangrijk onderdeel van de maatschappelijke verduurzamingsagenda is het afremmen en uiteindelijk tot stilstand brengen van klimaatverandering. In het Klimaatakkoord van Parijs hebben partijen afgesproken de uitstoot van broeikasgassen drastisch te reduceren. Voor 2050 moet de uitstoot met 95% ten opzichte van het jaar 1990 zijn teruggebracht. Nederland wil tot 2030 de uitstoot met ongeveer de helft terugdringen. Er is een maatregelenpakket in ontwikkeling voor transitie naar vernieuwbare energiebronnen zoals zon, wind, water en aardwarmte. Het energiegebruik is te verlagen door de energievraag voor maatschappelijke gebouwen te beperken. De Nederlandse overheid en haar partners maken daar in convenanten samenwerkingsafspraken over.

Investeringsagenda Maatschappelijk Vastgoed

VNG, Unie van Waterschappen en het InterProvinciaal Overleg (IPO) hebben afgesproken dat al het maatschappelijk vastgoed (waaronder de schoolgebouwen in het primair onderwijs) in 2025 label A heeft en in 2040 energieneutraal is. Bij nieuwbouw en renovatie is in 2040 volledige circulariteit (inzet op herbruikbare of hergebruikte materialen) aan de orde.

Sectorale Routekaart Onderwijs

PO-raad, VO-raad en VNG hebben samen een plan voor de verduurzaming van schoolgebouwen vastgesteld. Daarin beschrijven zij hun aanpak om ervoor te zorgen dat in 2050 alle scholen kwalitatief goed zijn, een gezond binnenklimaat hebben en minimaal CO₂-arm en aardgasvrij zijn. De beleidsintenties zijn:

- Waar mogelijk versnelling in de cyclus van nieuwbouw tot 2,5% per jaar en een daaraan gerelateerde afschrijvingstermijn van 40 jaren;
- Op investerings- en vervangingsmomenten zoveel mogelijk verduurzamen richting de eindnorm (ENG en Frisse Scholen klasse B) om efficiëntie en impact van maatregelen te vergroten. Het huidige wettelijk minimum (BENG en Frisse Scholen klasse C) is onvoldoende om de klimaatdoelen te halen.
- In integrale huisvestingsplannen onderwijs wordt door de gemeente in gezamenlijkheid met de schoolbesturen vastgelegd hoe de vastgoedportefeuille van het funderend onderwijs wordt aangepakt, ook ten aanzien van kwaliteit en duurzaamheid. Deze integrale huisvestingsplannen worden een wettelijke verplichting en worden gebruikt voor de monitoring van het klimaatakkoord.

Wet/akkoord	Duurzaamheidsdoelstelling(en)	Streefdatum
Investeringsagenda VNG, Unie van Waterschappen, IPO	Label A en volledig duurzame inkoop	2025
	Ergieneutraal en nieuwbouw en renovatie circulair	2040
Grondstoffenakkoord	50% minder gebruik van grondstoffen Een economie zonder afval, ofwel volledig circulair	2050
Klimaatakkoord en Klimaatwet	49% minder CO ₂ -uitstoot dan in 1990	2030
	CO ₂ -arm (95% CO ₂ -reductie t.o.v. 1990) en aardgasvrij	2050
Europese Klimaatwet (Fit for 55)	55% minder broeikasuitstoot dan in 1990	2030
	Klimaatneutraal in 2050	2050
Activiteitenbesluit milieubeheer	Plicht tot energiebesparing en CO ₂ -reductie voor bedrijven en instellingen bij verbruik > 25.00 m ³ gas of 50.000 kWh stroom, als terugverdientijd ≤ 5 jaar (EML-maatregelen)	≤ 5 jaar
Bouwbesluit	Per 2023 minimaal energielabel C verplicht voor alle kantoren en maatschappelijk vastgoed	2023

Groene Agenda Kinderopvang (mei 2021)

De brancheorganisaties voor kinderopvang hebben met het waarborgfonds een eigen aanpak voor verduurzaming van de eigen dienstverlening geformuleerd. Hun agenda beschrijft onder andere maatregelen in huisvesting, energiegebruik, binnenklimaat, inkoop en mobiliteit. De Groene Agenda geeft adviezen om tot een duurzame uitvoering van kinderopvang te komen en ook dat kan houvast bieden voor een pakket aan maatregelen op lokaal niveau.

Perspectief op slimme versnelling

Onderwijsgebouwen zijn in te delen in vier bouwperiodes, elk met een verschillende maatschappelijke en bouwkundige waarde. De sectorale routekaart stelt voor de verduurzaming van gebouwen uit elk van deze bouwperiodes verschillende algemene maatregelen voor. Deze moeten met verstand van zaken worden toegepast. De algemene aanwijzingen bieden houvast bij de beoordeling van de opgaven in het integrale huisvestingsplan en voor handelingen gedurende de looptijd van het voorliggende IHP:

- Vooroorlogse voorraad (tot 1946): Dit zijn in algemene zin maatschappelijk waardevolle gebouwen, vaak zelfs monumenten. Bij deze gebouwen is casco renovatie vaak uitgangspunt van handelen.
- Wederopbouw voorraad (1946 – 1978): Gebouwen uit deze periode zijn vaak snel gerealiseerd en hebben (nog) een matige bouwkwaliteit. Voor deze gebouwen is vervanging door nieuwbouw uitgangspunt.
- Londo voorraad (1978 – 1992): duurzaam onderhoud tot einde levensduur.
- Bouwbesluit voorraad (1992 – heden): duurzaam onderhoud tot einde levensduur.

Een belangrijk element in de discussie over duurzaamheid wordt hergebruik van materialen. De opgave om bij nieuwbouw, bouw en bedrijfsvoering zoveel mogelijk en in ieder geval in toenemende mate gebruik te maken van bestaande spullen krijgt een wettelijke basis. Al in 2030 moet bij nieuwbouw van maatschappelijke gebouwen voor 30% gebruik worden gemaakt van circulaire materialen. Ook in de exploitatie en in onderhoud wordt continuering van gebruik (door renovatie) en hergebruik van materialen een belangrijke afweging. Dat leidt tot een nieuw perspectief op zorgplicht en kan ertoe leiden dat voorzieningen gaan verschuiven van (vervangende) nieuwbouw naar hergebruik en renovatie van bestaande gebouwen. De uitdaging is om tot een goede afstemming te komen tussen de verschillende duurzaamheidsopgaven, zodat de balans en het totale duurzaamheidsresultaat optimaal blijft.

De groene droom

Bij twee kindcentra in de gemeente Hof van Twente is een 'groene droom' verwezenlijkt: IKC Magenta in Delden en IKC Markelo. Het is gelukt om de hoge duurzaamheidsambities hier daadwerkelijk te realiseren. De IKC's zijn aardgasvrij, hebben nul-op-de-meter, scoren Frisse Scholen klasse A op bijna alle onderdelen, hebben een gemiddelde GPR-score van 9, er zijn circulaire en biobased materialen gebruikt, lokale leveranciers zijn betrokken en er is een groen speelterrein aangelegd. Bij de aanbesteding heeft de gemeente gekozen voor een innovatiepartnerschap. Ze was daarmee koploper en nadien heeft dit navolging gekregen in

andere gemeenten. Een bijzonder samenwerkingsverband tussen aannemer, architect en installateur kon in een vroeg stadium aan de slag gaan en is verantwoordelijk gemaakt voor bouwen, beheren en onderhouden. Daardoor ontstond ruimte voor innovatieve keuzes. Door gezamenlijke inspanning en financiering door gemeente, schoolbesturen en kinderopvang hebben partijen een hoger duurzaamheids- en kwaliteitsniveau kunnen bereiken. Dit wordt terugverdiend door lagere exploitatielasten. De beide projecten tonen hoe een 'groene droom' werkelijkheid kan worden.

Ambitieuus...

Gemeente en IHP-partners streven er naar dat onderwijsgebouwen voldoen aan of zelfs vooruit lopen op de wettelijke eisen rond duurzaamheid. Ze nemen [de groene droom](#) als inspiratiebron voor een goede samenwerking. Ze realiseren zich dat vanuit die ambitie binnen Hof van Twente de komende jaren een stevige verbeteropgave aan de orde is. Naast de gewenste en vaak ook wettelijk verplichte aanpassing van gebouwen om ze CO₂ neutraal te maken is er toegenomen aandacht voor een gezond binnenklimaat. De gemiddelde leeftijd van gebouwen is hoog, bestaande gebouwen zijn niet duurzaam gebouwd. Ook onderwijsgebouwen in de gemeente, die recenter zijn gerealiseerd voldoen daardoor niet aan de wettelijke eisen zoals die zich naar verwachting de komende jaren zullen ontwikkelen. Met name op het gebied van het binnenklimaat zijn de strenger wordende eisen slechts tegen forse financiële inspanningen te bereiken.

Gemeente en IHP-partners nemen als goed huisvader op ieder moment maatregelen, zodat gebouwen voor onderwijs en maatschappelijke diensten aan de wettelijke gebruiksvoorwaarden voldoen. Kinderen en medewerkers kunnen op elk moment rekenen op een veilige en gezonde werk en leefomgeving. Partners verbeteren door planmatige en samenhangende acties gebouwen naar het hoogst haalbare niveau en werken actief samen in een coherent verbeterprogramma dat bestaat uit planmatige huisvestingsvoorzieningen (nieuwbouw en levensduurverlengende renovatie via integraal huisvestingsplan) en tussentijdse permanente verbetering voor de overige gebouwen.

Nb.: Levensduurverlengende renovatie wordt op termijn, zo is de verwachting, een door de gemeente te financieren voorziening. Om een volwaardig alternatief voor nieuwbouw te kunnen zijn moet een gebouw na renovatie aardgasvrij zijn, voorzien van een PV-installatie, voldoen aan Frisse Scholen klasse B en daardoor ook feitelijk 25 jaar langer een goede en efficiënte oplossing zijn. Renovatie moet een perspectiefrijke stap zijn om te komen tot duurzame voorraad.

... maar met een realistisch perspectief

De eerlijke vaststelling is dat onderwijsgebouwen in Hof van Twente niet steeds aan de laatste (praktische) standaarden op het gebied van duurzaamheid en binnenklimaat zullen voldoen. Doelstellingen worden steeds verder aangescherpt en maatregelen in verduurzaming en binnenklimaat om die doelen te bereiken grijpen vaak in de bestaande structuur van gebouwen in. Ze zijn kostbaar en ingewikkeld. Ook is de taakverdeling niet eenduidig: schoolbestuur wordt gefinancierd voor instandhouding op het bestaande kwaliteitsniveau en niet voor structurele verbetering. En de gemeente wordt niet gefinancierd voor de verduurzaming van schoolgebouwen.

Om tot maatregelen te komen vraagt actieve samenwerking op basis van zakelijke overwegingen. Samen moeten partners, ook de huurders van maatschappelijke vastgoed, investeringen in duurzaamheid analyseren en beoordelen of ze leiden tot een (voldoende) positief financieel en maatschappelijk rendement. IHP-partners accepteren dat en realiseren zich dat er situaties en gebouwen zijn, die na-ijlen om aan de voorwaarden te kunnen voldoen.

Belangrijk is dat partners een oordeel delen over nut en noodzaak, meten is weten. Zo kunnen energieprestaties van gebouwen in kaart worden gebracht (energielabel) of CO₂-metingen worden uitgevoerd als basis voor een toekomst-georiënteerd verbeterplan. Daarbij past, als ondersteunend instrument, de vaststelling (en bekrachtiging) in voorliggend IHP van de [eindtermijn](#) van gebouwen, gedefinieerd door de resterende economische afschrijving van het pand c.q. de dominante investering (bijv. installaties, dak of eerder gerealiseerde aanbouw).

Nb.: Het vastleggen van een eindtermijn is van belang om tot goede afwegingen te komen. Het biedt ook houvast om verwachtingen te managen van gebruikers, ouders en personeel.

05 Strategische thema's

Partners streven naar toekomstbestendige voorzieningen voor de jeugd. Aan de hand van gevoerde gesprekken is een gezamenlijk perspectief ontwikkeld op thema's die waardevol worden geacht voor kansrijk opgroeien binnen de gemeente. Daarbij zijn bestaande beleidsdocumenten (o.a. de Scholenvisie 2022-2032 uit 2013, de ondersteuningsplannen van de Samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs en het gemeentelijk coalitieakkoord) als vertrekpunt genomen.

De visie op inhoud wordt beschreven in strategische thema's. Deze geven richting aan en stimuleren een effectieve samenwerking met als doel een duurzame, optimale en brede ontwikkeling van ieder kind in Hof van Twente. Ze geven ook inzicht in de betekenis die de partners willen hebben voor jeugdigen, welke activiteiten daarbij horen en welke inspanningen dat vergt van de partners.

Deze thema's beschrijven op welke wijze onderwijs en opvang (samen met andere maatschappelijke partners) georganiseerd worden. De thema's kunnen ook input bieden voor een lokale inhoudelijke (ontwikkel)agenda voor de jeugd, door partners verder uit te werken.

Thema 1. Doorgaande leer- en ontwikkellijnen

Samenwerkende partners nemen verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van alle kinderen van 0 tot 18 jaar. Zij richten een sluitend netwerk in van professionals in opvang, onderwijs en zorg, dat zorgt voor doorgaande leer- en ontwikkellijnen met als doel dat kinderen weinig ontwikkelingsenergie verliezen bij de overgangen tussen voorschoolse opvang en de basisschool, en tussen basisschool en voortgezet onderwijs. Het heeft ook betrekking op de kleine, dagelijkse schakelmomenten (bijvoorbeeld van en naar buitenschoolse opvang). Dit vraagt om een samenhang in aanpak, visie op de ontwikkeling van een kind en een goede samenwerking tussen professionals, ouders en kind.

Samenwerking is sterker als professionals elkaar op één locatie vinden. Partners hebben de ambitie om te werken volgens het kindcentrum-model met aan de basis onderwijs, opvang en (gezondheids-) zorg voor de jeugd. Deze partners zorgen voor complete op het kind gerichte dienstverlening, waarbij deskundigen als team naar de ontwikkeling van elk kind kijken. Programmatische aansluiting of integratie tussen onderwijs en opvang is belangrijk om een doorlopend aanbod van dagarrangementen te kunnen ontwikkelen. Daarbij zijn inhoud en organisatie op elkaar afgestemd en worden procesafspraken gemaakt om de doorlopende leerlijn te bewaken: hoogwaardige persoonlijke uitwisseling van pedagogisch relevante informatie over ieder kind en met speciale aandacht voor kinderen met een zorgbehoefte.

Er is speciale aandacht voor doorlopende leer- en ontwikkellijnen tussen primair en voortgezet onderwijs. Juist tussen 10 en 14 jaar helpen soepele overgangen bij een gezonde ontwikkeling van kinderen. Partners onderzoeken daarom mogelijkheden voor vergaande samenwerking, waarbij integratie en ontschotting het streven is. Zo bekijken ze ook de mogelijkheden voor een naschools aanbod in/nabij de school voor de doelgroep 13+ (bv. jongerenclub, huiswerkbegeleiding, ondersteuning).

Thema 2. Samen werken aan een breed aanbod

Hof van Twente is een grote gemeente, die bestaat uit veel kleine kernen. De gemeente heeft een breed en wijd verspreid aanbod met een mix van kleine en grote scholen voor primair en voortgezet onderwijs. Partners realiseren zich terdege dat niet alles overal kan en dat soms moeilijke keuzes aan de orde zijn. Kindpartners zullen niet in alle situaties en bij elke school in staat zijn om een volwaardig

ondersteunend aanbod te realiseren. En ook voortgezet onderwijs kan haar brede aanbod alleen overeind houden als er voldoende volume blijft bestaan.

Partners helpen elkaar waar dat mogelijk is door samen te werken in netwerken met samenwerkingsafspraken. Ze hebben steeds oog voor verschillen in handelingskracht. Om gedeelde ambities waar te maken onderzoeken zij of ze elkaar ondersteuning of faciliteiten kunnen bieden. Dat kan door professionals te delen of door locaties open te stellen voor elkaars (ambulante) dienstverlening. Door vervoer tussen dorpen te regelen naar de plekken waar het aanbod bestaat, of soms door gewoon dicht bij elkaar te gaan zitten om onderlinge samenwerking verder inhoudelijk uit te breiden, zoals op Campus de Whee in Goor. Maar ook door te investeren, waar het ertoe doet en soms door consequenties onder ogen te zien waar dat onvermijdelijk is. Daarbij is het oog steeds op de bal gericht: het realiseren van een volwaardig aanbod voor alle kinderen, nu en in de verre toekomst.

Thema 3. Passend en inclusief

Bij voorkeur geven partners in een reguliere setting invulling aan thuisnabij passend onderwijs en opvang. Scholen kiezen via hun schoolprofiel c.q. ondersteuningsprofiel voor een sluitend instrumentarium (passend bij ieders mogelijkheden en ambities, en bij de vraagstukken uit de omgeving). Zij versterken hun expertiseniveau door inhoudelijke afstemming met professionals in ondersteuning en zorg, in het bijzonder door kennisuitwisseling met het (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs. Een goede verbinding tussen primair, speciaal en voortgezet onderwijs draagt eveneens bij aan het bevorderen van inclusie.

Ondersteuning wordt dicht bij het kind en bij voorkeur 'zo normaal mogelijk' georganiseerd. Partners vinden de samenwerking met verwante organisaties in welzijn en jeugdzorg vanzelfsprekend en nemen initiatieven om combinatievormen van onderwijs, opvang en zorg (schoolarrangementen) te ontwikkelen. De focus ligt op preventie, vroegsignalering en algemeen beschikbare (collectieve) voorzieningen.

Inclusief onderwijs en kinderopvang maakt het voor elk kind mogelijk om deel te nemen, ongeacht herkomst, mogelijkheden en beperkingen. Met name voor kinderen en jeugdigen met speciale behoeften in aandacht en ondersteuning is dit belangrijk. Onderwijs- en opvangvoorzieningen dienen open en toegankelijk te zijn. Faciliteiten en activiteiten dragen bij aan begrip, verdraagzaamheid en het leren van elkaar.

Thema 4. Verrijkte schooldag

Partners ontwikkelen samen een verrijkt schoolaanbod dat ook naschools inhoud krijgt. Dit maakt dat kinderen in aanraking komen met zaken die normaliter geen onderdeel vormen van het schoolse curriculum en dat ze van thuis uit soms niet vanzelfsprekend meekrijgen. Daarmee sluit ze aan bij het landelijke stimuleringsbeleid van de rijksoverheid (hoewel dat vooral gericht is op scholen met een achterstandsscore).

In Hof van Twente zetten samenwerkende partijen zich actief in om hun aanbod te verrijken met bijvoorbeeld sport, cultuur, bibliotheek, natuur en techniek, gezondheid. Ze integreren het in hun dagprogramma en naschools aanbod. Zo worden leefwerelden verbonden en wordt talentontwikkeling gestimuleerd. Scholen en opvangpartijen maken hierin gerichte keuzes die aansluiten bij de behoeften van het kind en de maatschappelijke omgeving. Ze benutten kansen in de directe omgeving, waar mogelijk worden ouders, buurtbewoners, lokale verenigingen en ondernemers betrokken bij de activiteiten.

Binnen deze aanpak is er bijzondere aandacht voor de potentie die samenwerking tussen primair en voortgezet onderwijs in zich heeft. Zo beschikken scholen voor voortgezet onderwijs vaak over faciliteiten die interessant kunnen zijn voor de verrijking van het basisonderwijs. Door het uitwisselen van faciliteiten en personeel en door gezamenlijke projecten en activiteiten ontstaat een wederkerige relatie die naast verrijking van het onderwijs ook bijdraagt aan de doorgaande lijnen. Introductie van techniekonderwijs in het basisonderwijs dient hier als voorbeeld. Lopende initiatieven op dit vlak zijn succesvol en kunnen verder verbreid worden.

Thema 5. Gezondheid en bewegen

Partners beseffen dat zij een rol van betekenis hebben bij het bevorderen van een gezonde leefstijl en leefomgeving voor kinderen en het gezin waarin ze opgroeien. Zij richten hun programma's, activiteiten en voorzieningen op een gezonde levensstijl waarin sport en bewegen, gezonde voeding en natuurbeleving centraal staan. Het bevorderen van gezondheid en bewegen wordt geïntegreerd in lesmethoden zoals bewegend leren en buitenonderwijs en komt terug in de inrichting van gebouw en terrein. Ook het naschools aanbod staat in het teken van dit thema. Partners zoeken de samenwerking met sport-, cultuur- en natuurverenigingen.

Naast lichamelijke gezondheid is er ook aandacht voor mentaal welbevinden. Partners richten hun aanpak vooral op preventie en positieve gezondheid. Partners nemen maatregelen om de structurele inbedding van gezondheid en bewegen in het onderwijsproces en in de opvang te borgen en verder te professionaliseren. Bijvoorbeeld door bij de ondersteuning externe professionals te betrekken (bijv. vakdocenten sport, weerbaarheid, alcohol- & drugspreventie, scherm- en gamegedrag, voedingsdeskundigen), en waar mogelijk in een gezamenlijke aanpak. Er vindt actieve samenwerking en afstemming plaats met de jeugdgezondheidszorg, de buurtsportcoaches (gemeente) en leefstijlcoaches (Salut), en het JOGG-programma (jongeren op gezond gewicht).

Duurzaam denken en doen vormt een verbindend thema in de samenwerking tussen partners, wordt geïntegreerd in de educatieve principes (gedragsnormen en waarden), komt tot uitdrukking in activiteiten en projecten, en is zichtbaar in de fysieke omgeving.

Thema 6. Verbinding met de omgeving

De school en de kinderopvang staan midden in de maatschappij en maken onderdeel uit van de gemeenschap waar kinderen en hun ouders dagelijks in verkeren. Partners in Hof van Twente willen bijdragen in het levend houden van het 'noaberschap' (omzien naar elkaar). Ze zoeken daartoe op actieve wijze de aansluiting bij de gemeenschap, waarbij zij oog hebben voor de maatschappelijke opgaven en behoeften in de dorps/stadskern. Ze streven naar een bredere dienstverlening op hun locaties met een aanbod dat bijdraagt aan talentontwikkeling, kansengelijkheid, ontmoeting en participatie. Verbinding met de actualiteit en het levend houden van tradities. Met name in kleine kernen maakt de verbinding met tradities en het verenigingsleven onderdeel uit van de identiteit van een school- of opvangorganisatie.

Partners coördineren programma's, activiteiten en personele inzet met de directe omgeving en verenigingen. Uitgangspunt is dat lokale samenwerking aansluit bij en bijdraagt aan de educatieve doelstellingen en ambities. Waar mogelijk stemmen partners (pedagogische) normen en waarden af met deze lokale initiatieven. Zij kunnen hierbij gebruik maken van expertise, ervaringen, organisaties en faciliteiten die in de kern aanwezig zijn ter verrijking en ondersteuning van het onderwijsproces. Anderzijds kan een school of opvangorganisatie ruimten en faciliteiten beschikbaar stellen.

06 Ordeningsprincipes

Een IHP beantwoordt huisvestingsvragen van schoolbesturen, onder andere waar het gaat om gemeentelijke zorgplicht, in een breder perspectief dan de gemeentelijke verordening toelaat. Toekenningen worden niet gebaseerd op incidentele gebeurtenissen of verplichtingen. Partners maken afspraken voor de langere termijn. Daardoor worden investeringen beter in de tijd voorzien en efficiënter gerealiseerd. Investerings worden vooruit gepland, waardoor ze (goed) in de financiële ruimte van partners kunnen worden ingepast. Een IHP geeft een nieuwe, meer toekomstvaste dimensie aan zorgplicht en creëert zekerheid en continuïteit.

Afspraken in het IHP Hof van Twente zijn gebaseerd op de strategische thema's uit hoofdstuk 5 en maken gerichte keuzes binnen de wettelijke kaders. Om de brug naar de praktijk te slaan, zijn in dit hoofdstuk ordeningsprincipes beschreven die als meetlat dienen voor de beoordeling van huisvestingsambities op de kortere en langere termijn.

Principe 1. Samenwerking in kindcentra

Partners beantwoorden in goede samenwerking de vragen en uitdagingen van ouders en kinderen. Ze bieden via het samenwerkingsconcept 'kindcentrum' een bestendig en zo compleet mogelijk aanbod voor kinderen en jeugdigen (dagarrangementen). Samenwerking tussen primair en (de onderbouw van het) voortgezet onderwijs in de gemeente biedt kansen om het kindcentrum-concept te versterken naar een samenhangend dienstenpakket voor kinderen in de range van 0 tot 14 of zelfs -9 maanden (geboortezorg) tot 18 jaar. Het aanbod is afgestemd op de behoeften en op kansen vanuit de maatschappelijke context. In het primair onderwijs bevat het minimaal – waar wenselijk en (financieel) haalbaar – onderwijs, peuteropvang, kinderdagopvang en buitenschoolse opvang. Voor zowel primair als voortgezet onderwijs wordt de aanhaking van ook de jeugd(gezondheids)zorg, in fysieke of ambulante vorm, als vanzelfsprekend gezien.

Partners werken – waar mogelijk en haalbaar - op één gedeelde locatie samen. Het ruimtelijk verbinden van functies en professionals versterkt immers de inhoudelijke samenwerking ten behoeve van het afstemmen van programma's en tijden, het (op een natuurlijke weg) uitwisselen van informatie, het faciliteren van ontmoeting, het laagdrempelig beschikbaar maken van expertise en faciliteiten. Daarbij versterkt bundeling van huisvesting de continuïteit en gezonde (financiële) exploitatie van de accommodaties omdat het delen van ruimte(n) efficiëntie en flexibiliteit bevordert. Kindpartners hebben een gelijkwaardige positie in een kindcentrum.

De onderwijshuisvesting is naar behoefte voorzien en in vierkante meters (bvo) vastgesteld. Over de ruimtevrage van kind- en zorgpartners worden afspraken gemaakt, in relatie tot de ruimtevrage van de school, waarbij in ieder geval wordt voldaan aan de wettelijke vierkante meternormering. Er is ruimte voor maatwerk en per locatie worden afwegingen gemaakt. Er wordt zoveel mogelijk flexibiliteit ingebouwd om op een slimme en verantwoorde manier te anticiperen op ontwikkelingen.

Principe 2. En waar wenselijk in een brede wijkvoorziening

Elk kindcentrum is op natuurlijke wijze verbonden met de omgeving en het voedingsgebied. Daartoe biedt, voor een sluitend (diensten-)netwerk, de locatie – waar mogelijk en wenselijk – ruimte voor zorg, sport, culturele vorming, taalscholing voor ouders en andere sociale en maatschappelijke activiteiten (buurthuisfunctie). Huisvestingsvragen voor de korte en langere termijn worden in een breder perspectief gezien, waarbij de kansen voor gedeeld gebruik in combinatie met andere maatschappelijke en wijkgerichte functies steeds onderzocht wordt. Uitgangspunt is dat (combinaties van) activiteiten een toegevoegde waarde zijn voor de omgeving. Partners werken daarbij samen door gedeeld en

multifunctioneel gebruik van faciliteiten en ruimten. De aanwezigheid van bibliotheekwerk op de basisscholen (ten behoeve van leesbevordering, taalontwikkeling en mediawijsheid) wordt beschouwd als basisvoorziening. Het hebben van voldoende ruimte (in omvang, kwaliteit en flexibiliteit) is een voorwaarde en een maatschappelijke vraag naar ruimte kan soms door een kleine overmaat in een kindcentrum (flexibele schil) een goed antwoord bieden.

Voorwaarde daarbij is dat dit de levensvatbaarheid en het voortbestaan van bestaand maatschappelijk vastgoed (o.a. gemeenschapshuizen) in de kern niet in gevaar mag brengen. Om deze reden wordt een ruimtevraag altijd integraal, vanuit maatschappelijk belang bekeken. Multifunctioneel gebruik is het uitgangspunt. Partners maken afspraken over (extra) investerings- en exploitatielasten. Ze leggen gedeeld gebruik, medegebruik en verhuur vast in transparante en heldere afspraken, binnen de kaders van wet- en regelgeving en met oog voor de belangen van alle betrokkenen.

Principe 3. Gezond opgroeien in een gezonde leefomgeving

Gebouwen, faciliteiten en activiteiten zijn veilig, toegankelijk en passend. Belemmeringen voor deelname worden zoveel mogelijk weggenomen. Ruimten faciliteren passend onderwijs en inclusiviteit. Per locatie wordt de wens voor gedifferentieerde ruimten (zoals overleg-, werk- of stilteplekken) op een adequate manier afgestemd op de behoefte, rekening houdend met multifunctionele inzetbaarheid. Voor het onderwijs wordt de ruimtebehoefte bepaald op basis van genormeerde vierkante meters, vastgelegd in de gemeentelijke verordening onderwijshuisvesting. Deze normering geldt als leidend principe. Maatwerk is mogelijk; per locatie kunnen andere keuzes worden gemaakt.

De gemeente Hof van Twente gaat samen met schoolbesturen de behoefte en haalbaarheid onderzoeken voor het realiseren van een - eventueel beperkte of kleinschalige - locatie voor (voortgezet) speciaal onderwijs binnen de eigen gemeentegrenzen, waarmee recht kan worden gedaan aan het principe van thuisnabij passend onderwijs voor kinderen die nu zijn aangewezen op verder weg gelegen scholen. In dit kader kan ook gedacht worden aan het inrichten van een 'Weer samen naar school-klas'. Het benutten van bestaande leegstand in schoolgebouwen wordt in het onderzoek betrokken.

Spelen, bewegen en het stimuleren van gezond gedrag stellen eisen aan beweegaccommodaties en buitenruimten. Er is oog voor het creëren van uitdagende leer- en leefomgevingen met voldoende beweegmogelijkheden. Er zijn voldoende beweegaccommodaties beschikbaar die ruimte bieden voor het aanleren van een gezonde leefstijl en vernieuwende inzichten over bewegingsonderwijs. Veilige, aantrekkelijke en gevarieerde buitenruimten binnen en buiten het schoolterrein hebben een duidelijke link naar natuur- en groenbeleving. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een buitenleslokaal, natuurlijk en avontuurlijk spelen, biodiversiteit, moestuinen, natuurinclusief bouwen.

De dagelijkse leefomgeving van kinderen en jeugdigen is zo ingericht dat ze gezonde keuzes stimuleert (bv. rookvrije zones, gezond aanbod in schoolontbijt/lunch en kantines). Schoolgaand verkeer te voet of per fiets wordt gestimuleerd boven autogebruik en maatregelen worden genomen om dat mogelijk te maken (zoals veilige routes).

Principe 4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar

Inspanningen in duurzaamheid van gebouwen zijn verplicht. De wettelijke eisen worden de komende jaren verder aangescherpt vanwege doelstellingen uit het Klimaatakkoord, hergebruik van materialen en toegenomen aandacht voor het binnenklimaat van scholen. De eisen volgens het Bouwbesluit zijn sinds 2021 verhoogd naar BENG (bijna energie neutraal) en Frisse Scholen klasse B (op de onderdelen energieprestatie en luchtkwaliteit) en deze eisen zullen de komende jaren verder aangescherpt worden.

In Hof van Twente voelen partners de verantwoordelijkheid om voorop te lopen. Ze streven naar een hoger ambitieniveau dan de actuele wettelijke eisen en kiezen voor een versnelde (door-) ontwikkeling van locaties tot klimaatneutrale voorzieningen en nemen daarom een termijn van 30 jaar als scope.

Partners maken huisvestingskeuzes in goede balans tussen maatschappelijke verwachtingen/ambities en toekomstvaste betaalbaarheid. Zij geven elkaar inzicht in de Total Cost of Ownership van een gebouw, waardoor investeringen op een verstandige manier worden gebundeld aan inkomsten en uitgaven (exploitatie en onderhoud). Keuzes, investerings- en uitvoeringsplanning in het IHP moeten immers inzicht bieden in een langjarig perspectief. Dat vraagt commitment van de gemeente Hof van Twente om vanuit zorgplicht verantwoordelijkheid te nemen voor onderwijshuisvestingsvragen via gerichte investeringen in nieuwbouw/renovatie. Het vraagt ook commitment van schoolbesturen door helderheid te bieden over toekomstperspectieven van de scholen in de kernen. Beiden moeten zich tot elkaar verhouden. Commitment van kind- en zorgpartners wordt geregeld met samenwerkingsafspraken en huurcontracten.

07 Huisvestingsmaatregelen

In hoofdstuk 2 is de huidige situatie van onderwijs en opvang in de gemeente Hof van Twente beschreven. Een belangrijk onderdeel zijn de gebouwelijke QuickScans en de ontwikkeling van de onderwijsvraag (via leerlingenprognoses). In dit hoofdstuk worden de ordeningsprincipes uit hoofdstuk 6 tegen de bestaande situatie afgezet, waardoor inzicht ontstaat in de wijze waarop de locaties voor onderwijs en kinderopvang voldoen aan de gewenste manier van lesgeven. Daarnaast biedt het inzicht in de prioriteiten op het gebied van huisvesting voor de komende jaren.

Algemeen

Hof van Twente heeft een stabiel onderwijsaanbod. Er is een brede diversiteit aan denominaties en onderwijsconcepten beschikbaar met een goede spreiding van primair onderwijs en kindvoorzieningen. Dit is het uitgangspunt voor het plannen van huisvestingsmaatregelen.

	Kern	Basisschool	Bevoegd gezag	Leerlingen ² (01.10.23)	Leerlingen (01.10.38) ³
1	Goor	Basisschool Heeckeren	Stichting Keender	180	176
2	Goor	BS De Albatros	Stichting Keender	128	151
3	Goor	OBS De Boomhut	OPO	212	201
4	Goor	Prins Constantijnschool	Stichting Brigantijn	124	118
5	Goor	ODS 't Gijmink	OPO	134	138
6	Markelo	OBS De Zwaluw (Kindcentrum Markelo)	OPO	239	239
7	Markelo	OEC De Welp (Kindcentrum Markelo)	Stichting Brigantijn	115	119
8	Markelo	OBS Stokkum	OPO	42	41
9	Markelo	OBS Brookschole	OPO	43	55
10	Markelo	ODS Elserike	OPO	73	73
11	Diepenheim	OBS Stedeke	OPO	167	163
12	Delden	IKC Magenta	Stichting Brigantijn	231	227
13	Delden	IKC Erve Hooyerinck	Stichting Brigantijn	281	271
14	Ambt Delden	OBS Wiene	OPO	50	62
15	Ambt Delden	OBS Azelo	OPO	43	42
16	Hengevelde	Petrusschool	Stichting Keender	220	182
17	Bentelo	IKC Bentelwijz	Stichting Brigantijn	174	164
	TOTAAL			2.456	2.422

² Volgens opgave schoolbesturen

³ Obv prognose Pronexus maart 2022

	Kern	School voortgezet onderwijs	Bevoegd gezag	Leerlingen ⁴ (01.10.23)	Leerlingen (01.10.38) ⁵
1	Goor	De Waerdenborch	Stichting Waerdenborch	337	-
2	Delden	Twickel College	Stichting Carmelcollege	161	-
	TOTAAL			498	-

	Kern	Kinderdagopvang/peuteropvang	Aanbieder	Kindplaatsen ⁶	VVE
1	Goor	KDV Het Kwetternest	HumanKind	32	VVE
2	Goor	KDV Prins Constantijn	Smallsteps	30	VVE
3	Goor	KDV Kind Centrum De Whee	Stichting Kinderopvang Ludiek	48	VVE
4	Goor	KDV Kind Centrum Heeckeren	Stichting Kinderopvang Ludiek	56	VVE
5	Goor	KDV Kind Centrum Villa Linde	Stichting Kinderopvang Ludiek	31	VVE
6	Markelo	KDV Kind Centrum Markelo	Stichting Kinderopvang Ludiek	28	VVE
7	Markelo	KDV Kinderhotel 't Hofje	M. Nieuwenhuis van Losser	28	-
8	Markelo	KDV De Beestenboel	N. ten Berge	48	-
9	Markelo	KDV Papillon	Smallsteps	44	VVE
10	Diepenheim	KDV Kind Centrum Stedeke	Stichting Kinderopvang Ludiek	30	VVE
11	Delden	KDV De Mors	Smallsteps	48	-
12	Delden	KDV Kind Centrum Erve Hooyerinck	Stichting Kinderopvang Ludiek	32	VVE
13	Delden	KDV Kind Centrum Magenta	Stichting Kinderopvang Ludiek	41	VVE
14	Delden	KDV La Luna	S. Meen	26	-
15	Ambt Delden	KDV La Luna (Wiene)	E.W.F. Roesink	16	-
16	Ambt Delden	KDV Skik	I.M. Freriksen Hannink	14	-
17	Ambt Delden	KDV De Boerenklompjes	De Boeren Klompjes	44	-
18	Ambt Delden	KDV La Luna (Azelo)	E.W.F. Roesink	12	-
19	Hengevelde	KDV Bommel de Beer	S.B.M. Veehof Vaanhold	39	VVE
20	Hengevelde	KDV De Honingbijtjes	S.B.M. Veehof Vaanhold	16	VVE
21	Bentelo	KDV IKC Bentelwiz	L.B.M. Leus - Raanhuis	40	VVE

⁴ Idem

⁵ Prognosecijfers VO niet voorhanden

⁶ Obv. gegevens LRK op 7 december 2023

	Kern	Buitenschoolse opvang	Bevoegd gezag	Kindplaatsen ⁷
1	Goor	BSO Prins Constantijn	Smallsteps	22
2	Goor	BSO Het Kwetternest	HumanKind	22
3	Goor	BSO Kind Centrum De Whee	Stichting Kinderopvang Ludiek	33
4	Goor	BSO Kind Centrum Heeckeren	Stichting Kinderopvang Ludiek	40
5	Goor	BSO Kind Centrum Villa Linde	Stichting Kinderopvang Ludiek	45
6	Markelo	BSO Bij Lotje	L.M. Opdam	11
7	Markelo	BSO Mirakel	Smallsteps	18
8	Markelo	BSO Haverkamp	Smallsteps	40
9	Markelo	BSO Kind Centrum Markelo	Stichting Kinderopvang Ludiek	22
10	Markelo	BSO Kinderhotel 't Hofje	M. Nieuwenhuis van Losser	20
11	Markelo	BSO De Beestenboel	N. ten Berge	22
12	Diepenheim	BSO Kind Centrum Stedeke	Stichting Kinderopvang Ludiek	33
13	Delden	BSO De Mors	Smallsteps	33
14	Delden	BSO Kind Centrum Erve Hooyerinck	Stichting Kinderopvang Ludiek	26
15	Delden	BSO Kind Centrum Magenta	Stichting Kinderopvang Ludiek	44
16	Delden	BSO La Luna	E.W.F. Roesink	40
17	Ambt Delden	BSO Azelo	E.W.F. Roesink	11
18	Ambt Delden	BSO Wiene	E.W.F. Roesink	16
19	Ambt Delden	BSO De Boerenklompjes	De boeren klompjes	22
20	Hengevelde	BSO Het Berenbos	S.B.M. Veehof Vaanhold	15
21	Hengevelde	BSO Het Speelhonk	S.B.M. Veehof Vaanhold	30
22	Bentelo	BSO IKC Bentelwijz/Wonderwijz	L.B.M. Leus - Raanhuis	44

Maatregelen vanwege zorgplicht worden in beginsel in permanente voorzieningen gerealiseerd. Waar niet-structurele vraagstukken of maatregelen ter overbrugging aan de orde zijn, kan tijdelijke huisvesting worden toegepast. Daarbij geldt als voorwaarde dat de eindigheid goed wordt vastgelegd.

In het IHP zijn gegevens ten aanzien van de ontwikkeling van leerlingenaantallen gebruikt en verwerkt (zie hoofdstuk 2). De huisvestingsmaatregelen zijn gericht op het aansluiten van adequate huisvestingsruimte aan de meest waarschijnlijke ontwikkelingen. De situatie kan echter ontstaan dat een mismatch tussen vraag en aanbod ontstaat. Gemeente Hof van Twente en schoolbesturen spreken af dat zij op grond van de verordening in redelijkheid tot aanvullende maatregelen kunnen komen, waarbij het perspectief van de ordeningsprincipes in dit IHP overeind blijft. Om goed voorbereid te zijn is het raadzaam om met regelmaat nieuwe leerlingenprognoses te laten opstellen (1x per 4 jaar volgens de gemeentelijke 'Beleidsregel leerlingenprognose primair onderwijs 2015'). Op die wijze kan gemonitord worden of de prognoses in lijn blijven met het opgestelde IHP.

⁷ Obv. gegevens LRK op 7 december 2023

In de QuickScans is de kwaliteit van de gebouwen beoordeeld op zes thema's: bouwkundige staat, installaties en binnenklimaat, flexibiliteit gebouw, uitstraling en belevingswaarde, omgevings- en onderwijskundig perspectief. Er zijn scores gegeven van 1, 2 en 3 waarbij 3 het hoogst gegeven punt is. Dit is aangevuld met bevindingen van het schoolbestuur op ruimtelijk en onderwijskundig gebied. Het gezamenlijke oordeel vormt de quickscan, samengevat in diagramvorm. Bij de scholen waar een quickscan is uitgevoerd zijn de resultaten in diagramvorm hieronder weergegeven.

In dit hoofdstuk zijn de scholen beoordeeld op grond van de ordeningsprincipes. De samenvattende bevindingen zijn onderstaand weergegeven in tabelvorm waarbij de kleuren corresponderen met de scores als volgt:

■	Uitstekend
■	Goed
■	Geen bijzonderheden
■	Matig
■	Negatief

Binnenklimaat

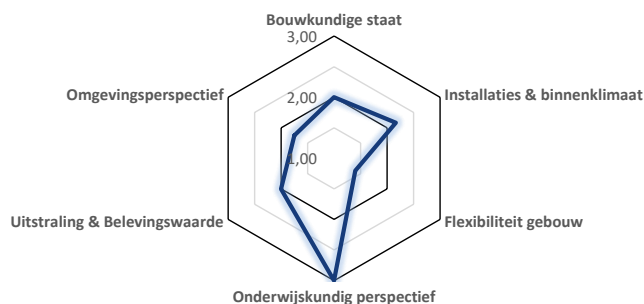
Bij de beoordeling van "toekomstvast met een scope van 30 jaar" was binnenklimaat een factor: gebrek aan zuurstof en een te veel aan CO2 heeft een negatieve invloed op de leerprestaties van kinderen en het werk van personeel. In praktische zin voldoet het binnenklimaat in Hof van Twente op geen enkele school aan de laatste (praktische) standaarden en soms zelfs niet aan de normen. In de laatste gevallen zijn de gebouwen rood gescoord. Verbeteringen in binnenklimaat moeten steeds aandachtspunt zijn bij zowel voorzieningen voor nieuwbouw in het IHP als bij tussentijdse maatregelen.

Goor

De Kern Goor heeft 8.395 inwoners, waarvan 840 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs vormen. Uit gegevens blijkt dat 20% van de 4-12-jarigen kiest voor basisschool Heeckeren, 14% voor basisschool De Albatros, 25% voor OBS De Boomhut, 16% voor Basisschool Prins Constantijnschool en 15% voor ODS 't Gijmink. Daarnaast kiest 3% ervoor om onderwijs te volgen in een andere kern. Bovendien stroomt ongeveer 2% van de leerlingen uit naar andere gemeenten voor basisonderwijs, terwijl zo'n 5% uitwijkt naar andere gemeenten voor speciaal onderwijs.

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig	In campus de Whee
1. Samenwerking in Kindcentra		
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening		
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving		
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar		

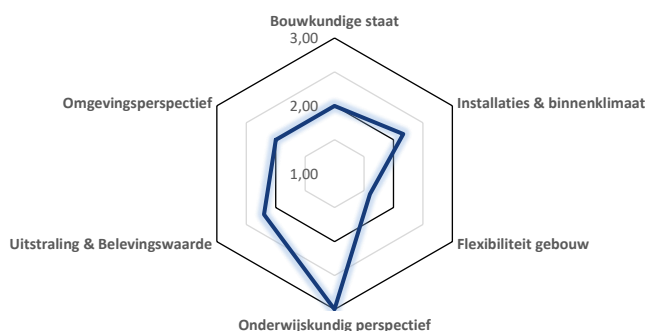
Op teldatum 1 oktober 2023 heeft basisschool De Albatros 128 leerlingen (vijf groepen) en dit aantal stijgt volgens de prognose tot 151 leerlingen in 2038. De Albatros maakt onderdeel uit van het initiatief Campus De Whee waar de school samen met basisschool De Boomhut, De Waerdenborch (VO), kindpartner en maatschappelijke voorzieningen op één locatie wordt gehuisvest.

De school is samen met Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO) in hetzelfde gebouw gevestigd. Partners streven ernaar om een integraal kindcentrum te ontwikkelen met een breed dienstenpakket: één visie, één team en één aansturing. Ook de samenwerking met andere beoogde partners, OBS De Boomhut en met De Waerdenborch is uitstekend, zoals in medegebruik van een lokaal voor groep 7/8. De doorgeleiding van leerlingen naar het voortgezet onderwijs verloopt goed. Een deel van het gebouw wordt momenteel verhuurd aan maatschappelijke partijen. Ambitie is dat verder uit te bouwen en aan te sluiten op elkaars activiteiten. Hierbij zijn ook Jeugdgezondheidszorg (JGZ), logopedie, fysiotherapie, schoolmaatschappelijk werk en andere partijen betrokken.

Het gebouw dateert uit 1972 en heeft haar technische levensduur bereikt. Voor de kwaliteit van het gebouw is zorgplicht aan de orde.

Campus de Whee - OBS De Boomhut

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig	In campus de Whee
1. Samenwerking in Kindcentra		
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening		
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving		
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar		

Op teldatum 1 oktober 2023 heeft de school 212 leerlingen (tien groepen) en voor 2038 zijn een stabiele 202 leerlingen geprognosticeerd. OBS De Boomhut maakt onderdeel uit van het initiatief Campus De Whee waar de school samen met De Albatros, De Waerdenborch (VO), kindpartner en

maatschappelijke voorzieningen op één locatie wordt gehuisvest.

OBS De Boomhut werkt intensief samen met de in de nabijheid gevestigde Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO) en ze streven naar de vorming van een integraal kindcentrum met een breed dienstenpakket: één visie, één team en één aansturing. De samenwerking met OBS De Albatros en met De Waerdenborch is uitstekend. Ambitie is die verder uit te bouwen en aan te sluiten op elkaars activiteiten. Daarbij zijn ook Jeugdgezondheidszorg (JGZ), logopedie, fysiotherapie, schoolmaatschappelijk werk en andere partijen betrokken.

Het gebouw dateert uit 1972 en, hoewel er een aantal jaren verbeteringen hebben plaatsgevonden, is het gebouw niet geschikt voor de gewenste vernieuwingen. Vanwege de kwaliteit van het gebouw is zorgplicht aan de orde.

Campus de Whee - De Waerdenborch

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig	In campus de Whee
1. Samenwerking in Kindcentra		
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening		
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving		
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar		

De Waerdenborch vult het onderwijsaanbod in Goor (en Hof van Twente) gericht aan met een dislocatie voor voortgezet onderwijs met eindonderwijs voor vmbo-(g)t (mavo) en met groepen 1 t/m 3 voor havo en vwo en groepen 1 en 2 voor vmbo-bk (voor bovenbouw zijn deze leerlingen aangewezen op de locatie in Holtten). De continuïteit van deze school staat onder druk doordat het gebouw te groot is en van

onvoldoende kwaliteit. De Waerdenborch maakt onderdeel uit van de samenwerking in Campus de Whee en is daarbij gericht op samenwerking met het primair onderwijs, ter versterking van de wervingskracht.

De Waerdenborch werkt intensief samen met het primair onderwijs in Goor en Hof van Twente. Binnen de kern wordt met name samengewerkt met de scholen, die onderdeel zijn van Campus de Whee. De Albatros maakt voor een combinatiegroep 7/8 gebruik van ruimte in de school om de stap naar het voortgezet onderwijs laagdrempeliger te maken. De Waerdenborch werkt actief mee aan de beoogde IKC-vorming ten behoeve van een breed en geïntegreerd dienstenpakket voor 0-16 jaar, ook ten behoeve van een bredere gemeenschapsfunctie. Bij De Waerdenborch ligt de focus op het ontdekken en ontwikkelen van de eigen identiteit, met de school in een belangrijke ondersteunende rol. Er is aandacht voor het bevorderen van een gezonde leefstijl en er worden op dat vlak diverse initiatieven ontplooid.

Het gebouw vertoont tekortkomingen in kwaliteit en inrichting. Normatief is er sprake van een overschot aan ruimte. Het gebouw is uit 1970 en voldoet niet meer aan de eisen voor hedendaags onderwijs. Voor de school is zorgplicht aan de orde.

Basisschool Heeckeren

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

De school had op teldatum 1 oktober 2023 180 leerlingen, verdeeld in acht groepen en voor 2038 zijn een stabiele 176 leerlingen geprognoseerd. Kanttekening is dat de school ook leerlingen trekt vanuit het gebied rondom Campus de Whee. De ontwikkeling daarvan kan consequenties hebben voor de verdere ontwikkeling van de school.

Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO) biedt in hetzelfde gebouw haar diensten aan. De school heeft het certificaat 'Kanjerschool' waarbij kritisch kijken naar gedrag centraal staat. School en kindpartner werken actief samen aan doorgaande leerlijnen, zodat bij de overgang naar de basisschool in beeld is welke kinderen ondersteuningsbehoeften hebben. Ook in thema's en activiteiten wordt samengewerkt. Ook met buurtpartners is er inhoudelijke samenwerking: met ambulante zorg, maatschappelijk en sociale partners. Verder is er samenwerking met stichting Avelijn en met de nabijgelegen kinderboerderij. In het schoolgebouw is een schoolbibliotheek.

De school onderscheidt zich door haar pedagogische focus op gezondheid en bewegen, waaraan ook de kindpartner deelneemt. Ze beschikt over een ruime groene buitenruimte met veel faciliteiten. Dit stimuleert bewegend en spelend leren. De school is ook 'Gezonde School' en zet zich in voor bewustwording rondom voeding, onder andere door de inzet van buurtsportcoaches.

Het gebouw heeft voldoende (normatieve) ruimte. Waar mogelijk delen school en kindpartner ruimte. De school heeft inefficiënties door de suboptimale indeling en de brede gangen. Er wordt met name een tekort ervaren aan overleg ruimten voor ambulante begeleiding. Dit ruimtegebrek kan intern worden opgelost. Het gebouw is uit 2014 en voldoet in belangrijke mate aan de eisen (kanttekening: het voldoet niet aan de stringenter eisen met betrekking tot klimaatneutraliteit en binnenklimaat).

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

Op de peildatum van 1 oktober 2023 telde de school 134 leerlingen, verdeeld over zes groepen, en de prognose voor 2038 geeft aan dat er 138 leerlingen worden verwacht. In de komende jaren zal het leerlingenaantal naar verwachting stabiel blijven. Kanttekening is dat de school ook leerlingen trekt vanuit het gebied rondom Campus de Whee. De ontwikkeling daarvan kan consequenties hebben voor de verdere ontwikkeling van de school.

ODS 't Gijmink biedt Daltononderwijs. Speciale focus is op zelfstandigheid en Engelstalig onderwijs. Inpandige kindpartner is Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO). School en kinderopvang werken aan doorgaande leerlijnen zodat snel in beeld is welke kinderen extra ondersteuningsbehoeften hebben. De kinderopvang heeft (enkele) principes uit het Daltononderwijs overgenomen. Verder zijn in het gebouw ook logopedie en maatschappelijk werk aanwezig.

In Villa70 zijn diverse andere maatschappelijke voorzieningen gehuisvest: een gymzaal (beheerd door Stichting Stevig) en een multifunctionele ruimte voor diverse doeleinden. Partijen hebben een goede relatie met elkaar en met de gemeenschap. Ze spelen daar actief op in door een activiteitenprogramma dat wekelijks varieert in inhoudelijke samenwerking met voorzieningen in het dorp. De school schenkt profileert zich als 'Gezonde School' met een focus op de natuur: kinderen gaan naar buiten. De kinderopvang beschikt over een groene buitenruimte en het pedagogisch beleid staat in het teken van bewegend en spelend leren, bewustwording, gezonde voeding en leefstijl door de inzet van buurtsportcoaches.

Het schoolgebouw voldoet aan de ruimtebehoefte en is recent aangepast met duurzaamheid en moderne onderwijsvereisten in gedachten. Het pand is eigendom van woningcorporatie Viverion. Het gebouw is goed toegankelijk.

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

Op teldatum 1 oktober 2023 heeft de school 124 leerlingen en voor 2038 zijn 119 leerlingen geprognosticeerd. De komende jaren blijft het leerlingenaantal stabiel met de kanttekening dat de school momenteel leerlingen trekt vanuit het gebied rondom Campus de Whee. De ontwikkeling daarvan kan consequenties hebben voor de verdere ontwikkeling van de school. Het gebouw voldoet aan de normatieve ruimtebehoefte.

De Prins Constantijnschool vormt met kinderopvangorganisatie Partou een integraal kindcentrum. Ze werken samen aan doorgaande leer- en ontwikkellijnen: peuters en kleuters spelen samen en thema's en activiteiten worden op elkaar afgestemd. Ook zorgpartijen als logopedie, kindfysiotherapie en jeugd- en gezondheidszorg dragen bij aan een geïntegreerd aanbod. Voor kinderen zijn maatwerkprogramma's beschikbaar afgestemd op individuele behoeften en niveau. Partijen hebben een goede relatie met het dorp, sluiten aan bij de tradities van de gemeenschap en zoeken inhoudelijke samenwerking met voorzieningen ter ondersteuning van activiteiten. Het IKC Prins Constantijn profileert zich als 'Gezonde School'. Bewegingsonderwijs wordt breder benaderd dan gebruikelijk (met aanvullend sportaanbod, toernooien en activiteiten vanuit kernwaarden vertrouwen en respect.

Het gebouw is relatief jong (2011), duurzaam en voldoet aan belangrijke eisen van het hedendaagse onderwijs.

Advies

De realisatie van Campus de Whee zorgt voor een kwaliteitsimpuls voor het onderwijsaanbod. Deze gecombineerde onderwijsvoorziening met twee PO-scholen en een VO-school heeft ook gevolgen voor het verdere onderwijsaanbod in Goor. Alle scholen in de kern Goor kampen namelijk momenteel al met (aanzienlijke) ruimteoverschotten. Deze kunnen groter worden als Campus de Whee een succes wordt en leerlingen uit de voedingsgebieden van de andere scholen aantrekt. Dat kan leiden tot ruimtetekorten (en zorgplichtvragen) op Campus de Whee en tot (grotere) financiële tekorten in de exploitatie van de overige locaties. Advies is om bij de realisatie van Campus de Whee een zakelijke afweging te maken ten aanzien van consequenties voor de gewenste omvang van alle scholen.

Markelo

De kern Markelo heeft 6.385 inwoners, waarvan 527 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs vormen. Uit gegevens blijkt dat 42% van de 4-12-jarigen kiest voor basisschool OBS De Zwaluw, 23% voor basisschool OEC De Welp, 6% voor basisschool OBS Stokkum, 7% voor Basisschool OBS Brookschole en 8% voor basisschool OBS Elserike. Daarnaast kiest 3% ervoor om onderwijs te volgen in een andere kern binnen gemeente Hof van Twente en 6% stroomt uit naar andere gemeenten. De overige 3% gaat naar het speciaal onderwijs.

Kindcentrum Markelo (OBS De Zwaluw en OEC De Welp)

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	■
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	■
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	■
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	■

Kindcentrum Markelo is in 2020 gerealiseerd en OBS De Zwaluw, OEC De Welp en Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO) werken daarin succesvol samen aan doorgaande leerlijnen (waarbij het doel is bijzondere zorgvragen snel mogelijk in beeld te krijgen). Waar mogelijk zoeken ze aansluiting rondom gezamenlijke activiteiten ten behoeve van een geïntegreerde leeromgeving. Hoewel in Kindcentrum Markelo geen zorg-, sociaal-maatschappelijke partners gevestigd zijn is er wel een nauwe samenwerking. OEC De Welp geeft bijzondere aandacht aan basiskennis Engelse Taal en OBS De Zwaluw beschikt over het predicaat *'sport en bewegen'*. Een gezonde leefstijl wordt gestimuleerd in het dagelijkse programma. Ook de kindpartner heeft een groene buitenruimte en is gericht op bewegend en spelend leren en een gezonde voeding en leefstijl.

OBS de Zwaluw is een openbare basisschool en op teldatum 1 oktober 2023 heeft de school 239 leerlingen (tien groepen) en voor 2038 zijn 240 leerlingen geprognoseerd. OEC de Welp is een protestants-christelijke basisschool en op teldatum 1 oktober 2023 heeft de school 115 leerlingen (vijf groepen). Voor 2038 zijn 120 leerlingen geprognoseerd. De komende jaren blijft het leerlingenaantal van beide scholen stabiel. Het Kindcentrum Markelo is van recente datum (2019) het is een groen en duurzaam gebouw en ook de buitenruimte is ontworpen met duurzaamheid in gedachten. Het gebouw voldoet aan de eisen voor hedendaagse onderwijs.

Kindcentrum Markelo is een voorbeeld van efficiënt en duurzaam ontwerp en constructie, waarbij gebruik is gemaakt van duurzame en ecologische materialen. Het gebouw is onderhoudsarm, bijna energieneutraal met minimale jaarlijkse huisvestingskosten en geen energielasten dankzij meer dan 400 zonnepanelen voor de energievoorziening. Bovendien voldoet het onderwijsgebouw aan Frisse Scholen Klasse A, wat bijdraagt aan een gezonde en duurzame leeromgeving.

Advies

Het gebouw is in 2019 gerealiseerd en is van goede kwaliteit. Voor de kern Markelo zijn in de komende uitvoeringsperiode geen voorzieningen aan de orde.

Diepenheim

In Diepenheim wonen 2.630 inwoners. Daarvan zijn 180 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs vormen. 83% Van de 4-12-jarigen kiest basisschool OBS Stedeke, 11% kiest ervoor om onderwijs te volgen in een andere kern en 4% gaat naar andere gemeenten. De overige 2% gaat naar speciaal onderwijs.

IKC Diepenheim (OBS Stedeke)

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

OBS Stedeke heeft 167 leerlingen op teldatum 1 oktober 2023 en voor 2038 zijn 163 leerlingen geprognoseerd. De komende jaren blijft het leerlingenaantal stabiel. In IKC Diepenheim werken OBS Stedeke en Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO) samen aan een compleet aanbod met soepele overgangen tussen opvang en onderwijs. Specifieke ondersteuningsbehoeften zijn snel in beeld te krijgen en partners sluiten aan bij gezamenlijke activiteiten. Ook in ruimtelijke zin maken partijen gebruik van elkaars ruimten voor peutergroepen en BSO in hoekenlokalen, in de centrale hal en in atelierruimtes. Ook ambulante zorgdiensten hebben een plek in de voorziening. IKC Diepenheim heeft geen aanvullend wijk aanbod en heeft ook geen bibliotheek. Inhoudelijk werken de partners met de inzet van buurtsportcoaches samen aan een gezonde leefstijl met een pedagogisch beleid gericht op bewegend en spelend leren, bewustwording, gezonde voeding en leefstijl. Ze maken gebruik van de (in pandige) gymzaal en de (groene) buitenruimte. Het gebouw stamt uit 1963 en is in 2021 aangepast. De school voldoet normatief. De BSO heeft behoefte aan uitbreiding maar dat kan met medegebruik van bestaande ruimten opgelost worden. Bij de renovatie en uitbreiding in 2020 was er primair aandacht voor duurzaamheid en een gezond binnenklimaat door een uitgebalanceerd ventilatiesysteem dat voldoet aan de eisen van Frisse Scholen klasse B. Ook is lucht/waterwarmtepomp geïnstalleerd voor zowel koeling als verwarming. Er zijn echter nauwelijks aanpassingen gedaan aan de schil van het gebouw. Dak, gevel en gevelopeningen zijn (deels sterk) verouderd en niet toekomstbestendig.

Advies

De schil van het gebouw (dak, kozijnen en gevels) is onvoldoende en moeten worden aangepast om de eerdere aanpassingen in duurzaamheid te completeren. Aanvullende verbeteringen in energie en installaties zijn niet aan de orde.

Delden

In Delden wonen 7.175 inwoners. Daarvan vormen 533 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs. Van de 4-12-jarigen kiest 38% voor IKC Magenta en 52% voor IKC Erve Hooijerinck. Ook kiest 1% voor onderwijs in een andere kern binnen de gemeente en 4% voor andere gemeenten. De overige 5% bezoekt speciaal onderwijs.

IKC Magenta

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

Magenta is een algemeen bijzondere basisschool met 231 leerlingen op teldatum 1 oktober 2023 (tien á elf groepen). Voor 2038 zijn 226 leerlingen geprognosticeerd. In IKC Magenta werkt de school goed samen met Kind Centrum Magenta (Stichting Kinderopvang Ludiek) dat kinderdagopvang, peuteropvang en BSO aanbiedt. Samen zetten ze in op een integraal aanbod met soepele overgangen tussen opvang en onderwijs. Met het Twickel College wordt gewerkt aan samenhang met het voortgezet onderwijs. Het IKC biedt een breed en samenhangend pakket aan (ambulante) zorg zoals JGZ, welzijnswerk, fysiotherapie en logopedie, en ze biedt plaats voor muziekonderwijs. Het IKC heeft daarmee ook een wijkfunctie. IKC Magenta zet zich in voor sport en bewegen in de in pandige gymzaal en de nabij gelegen sporthal. Er wordt actief ingezet op het stimuleren van een gezonde levensstijl. De omgeving van de school is nog niet 'vergroend'. Het gebouw is in 2020 gebouwd.

IKC Magenta voldoet aan de eisen van hedendaags onderwijs en wordt beschouwd als 'de meest duurzame school van Europa'. Het gebouw behaalt een GPR-score van 9,16, voldoet aan Frisse Scholen klasse A en B, bereikt nul-op-de-meter (NOM) en is opgebouwd met circulaire en biologische materialen. Voor verwarming en koeling wordt gebruik gemaakt van geluidsgolven, via het unieke innovatie SoundEnergy-systeem.

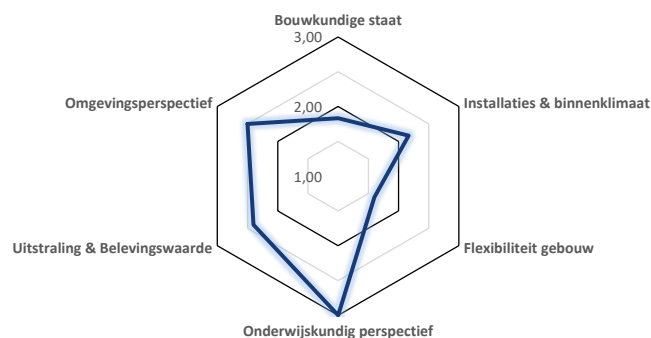
Advies

Het gebouw is van goede kwaliteit. Voor de komende uitvoeringsperiode zijn geen voorzieningen aan de orde.

IKC Erve Hooyerinck

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

Op teldatum 1 oktober 2023 heeft de school 281 leerlingen (13 groepen) en voor 2038 zijn 270 leerlingen geprognosticeerd. Het gebouw voldoet aan de normatieve ruimtebehoefte. De school is samen met Stichting Kinderopvang Ludiek (KDV, POV en BSO) in hetzelfde gebouw gevestigd en ze werken vanuit één pedagogische visie. Voor leerlingen die meer uitdaging nodig hebben als leerlingen met een grotere ondersteuningsbehoefte kunnen op hun niveau les volgen. In het gebouw is verder kinderfysiotherapie en een bibliotheek. Op het gebied van cultuur werkt het Kindcentrum samen met Stichting CuBaHof en Muziekschool Hof van Twente. De school kent een bredere (wijk)functie. Het IKC beschikt over een inpandige gymzaal en maakt voor de groepen 3 t/m 8 gebruik van sporthal De Mors. De school stimuleert en motiveert ouders en leerlingen waar het gaat om gezonde voeding, leefstijl en bewustwording. Met de inzet van buurtsportcoaches. De basis van het gebouw staat sinds 1968 en is in 2020 voorzien van een uitbouw (bouwjaar 2020). Het oude bouwdeel voldoet niet aan de kwaliteitseisen voor modern onderwijs. Daarbij geldt de kanttekening dat het dak van het oude bouwdeel vernieuwd dient te worden.

Voor het oude bouwdeel van IKC Erve Hooyerinck (1968) is zorgplicht aan de orde op basis van de gebouwkwaliteit.

Twickel College

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

Op de teldatum van 1 oktober 2023 bediende Het Twickel College Delden 161 leerlingen en is daarmee een levensvatbare voorziening. De school, onderdeel van Stichting Carmel College, onderscheidt zich door intensieve strategische samenwerkingen met een specifieke focus op de doorgaande leerlijnen in de leeftijden van 10 tot 14 jaar (in het bijzonder met IKC Magenta). De school heeft kleine klassen ter bevordering van persoonlijke ontwikkeling van leerlingen. Het Twickel College beperkt zich tot het educatieve domein en heeft geen gemeenschapsfunctie. De focus van het Twickel College Delden is gericht op gezond opgroeien in een gezonde leefomgeving. De school heeft een buitenschools programma met activiteiten om sportparticipatie te stimuleren. Het schoolgebouw werd in 1999 gerealiseerd en zit midden in haar economische levensduur.

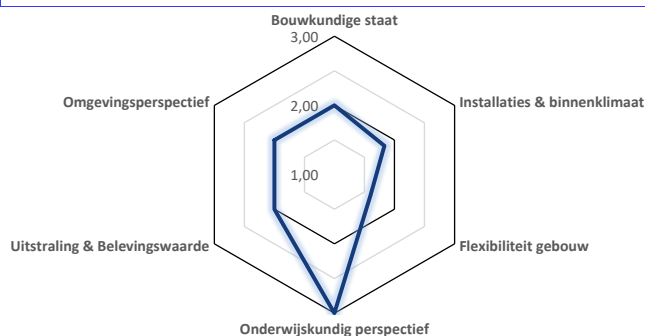
Advies
Geen opgave in deze periode.

Hengevelde

De kern heeft 3.940 inwoners, waarvan 175 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs vormen. Voor basisschool Petruschool kiest 93% van de 4-12-jarigen en verder volgen 2% onderwijs in een andere kern van de gemeente. Naar andere gemeenten gaan 4% van de leerlingen terwijl 2% naar het speciaal onderwijs gaat.

Petrusschool

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

De Petruschool heeft op teldatum 1 oktober 2023 220 leerlingen (tien groepen) en voor 2038 zijn 179 leerlingen geprognosticeerd. De komende jaren zal het leerlingenaantal dus substantieel afnemen. De school voorziet in inpandige peuteropvang (De Honingbijtjes) en KDV en BSO zijn nabij gehuisvest. De Petruschool kent een uitstekende samenwerking met haar kindpartners en samen werken ze aan een zo breed mogelijk dienstenpakket. De school werkt intensief met ambulante (zorg-) partners aan een compleet (holistisch) aanbod voor kinderen van 0 tot 13 jaar. De school is integraal onderdeel van de gemeenschap en verschillende organisaties vinden in het gebouw ruimte voor activiteiten (zo wordt het speellokaal flexibel en multifunctioneel benut (onder andere voor yoga en zumba). De school heeft een eigen bibliotheek en verder is er focus op natuur: kinderen gaan naar buiten. De school beschikt over

een aanzienlijke groene buitenruimte waar kinderen bewegend leren. Voor bewegingsonderwijs wordt gebruik gemaakt van de nabij gelegen gymzaal en de buitenruimte.

Het hoofdgebouw dateert uit 1971 en is in 1992 en 2007 verbouwd en uitgebreid. Enkele bouwdelen hebben de eindtermijn bereikt. In het gehele gebouw zijn er problemen met luchtkwaliteit en hitte. Verder scoort het gebouw laag op flexibiliteit, installaties en binnenklimaat. Op de begane grond beschikken de lokalen over een airconditioning maar deze zijn niet afdoende om in het gebouw een gezond binnenklimaat te bereiken. Een integrale aanpak is gewenst.

Advies

Het basisdeel van de Petruschool heeft zijn eindtermijn bereikt en is kwalitatief ondermaats. Zorgplicht is aan de orde op basis van gebouwkwaliteit.

Bentelo

In de kern wonen 2.225 inwoners, waarvan 173 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs vormen. Uit gegevens blijkt dat 90% van de 4-12-jarigen kiest voor basisschool IKC Bentelwijz. Daarnaast kiest 5% ervoor om onderwijs te volgen in een andere kern. Bovendien stroomt 2% van de leerlingen uit naar andere gemeenten voor basisonderwijs, terwijl zo'n 3% uitwijkt naar andere gemeenten voor speciaal onderwijs.

IKC Bentelwijz

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

Bentelwijz is een rooms-katholieke basisschool met 174 leerlingen op teldatum 1 oktober 2023 (acht groepen). Voor 2038 zijn 164 leerlingen geprognoseerd. De komende jaren blijft het leerlingenaantal redelijk stabiel. De school biedt in het IKC een geïntegreerd en samenhangend onderwijsconcept samen met kinderopvang Bentelwijz/Wonderwijz (KDV, POV en BSO). Een soepele overgang van groep 7-8 naar het voortgezet onderwijs wordt gestimuleerd door (onder andere) het aanbieden van het vak Engels. Het IKC werkt samen met zorgpartners, zoals logopedie, de GGD en het consultatiebureau, aan de ontwikkeling van het kind. Verder beschikt IKC Bentelwijz over een breed scala aan faciliteiten die het onderwijs verrijken, zoals een bibliotheek en (school)maatschappelijk werk. Ook is er ruimte voor muziekeducatie. De partners zetten actief in op een gezonde levensstijl en een veilige en toegankelijke omgeving. De leerlingen krijgen bewegingsonderwijs in sporthal De Pol, de speelzaal of in de buitenruimte. Het gebouw is in 2007 gebouwd en voldoet aan de eisen die worden gesteld aan hedendaagse onderwijs.

Advies

Het gebouw dateert uit 2007 en in de komende jaren is geen voorziening aan de orde.

Kleine Scholen

Een significant deel van de scholen in Hof van Twente betreft kleinere scholen. Daar is naast de gebouwelijke opgave ook instandhouding een voortdurende inhoudelijke afweging, waarbij ook steeds een politiek-maatschappelijke component aan de orde is: een school wordt beschouwd als een meetpunt voor de leefbaarheid van de gemeenschap.

Vanuit onderwijs bekeken geldt in formele zin dat een kleine school in het primair onderwijs van rechtswege eindigt wanneer de Rijksbekostiging stopt. Belangrijke inhoudelijke signaalwaarde is de instandhoudingsnorm. Deze geldt als een aanwijzing dat de continuïteit onder druk staat. Deze verschilt van gemeente tot gemeente en in Hof van Twente is deze 41 leerlingen. Drie scholen zijn dicht bij deze instandhoudingsnorm (met resp. 42, 43 en 43 leerlingen), ze vallen onder het bevoegd gezag van Stichting OPO.

Een basisschool geldt als kleine school als ze volgens de bekostigingscriteria van het rijk minder dan 145 leerlingen telt. Er ontstaat dan een recht op de 'kleine scholen'-toeslag. Een bestuur kan scholen zelfs onder de instandhoudingsnorm in stand houden langs uitzonderingsregelingen. Voorbeeld daarvan is de toepassing van de gemiddelde schoolgrootte-systematiek (alle scholen onder bevoegd gezag moeten samen voldoen aan 10/6 x instandhoudingsnorm). Binnen OPO worden op basis van dit solidariteitsprincipe middelen herverdeeld over de scholen, waarbij de grotere in materiële instandhouding bijdragen aan de kleinere scholen.

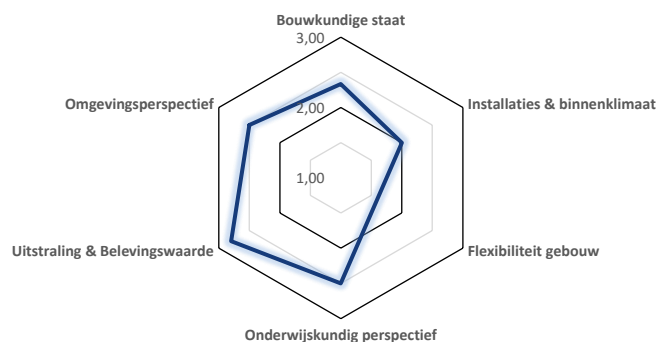
Beslissingen over instandhouding, opheffing, samenvoeging of fusie van scholen zijn primair een verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag. Een schoolbestuur neemt een continuïteitsbeslissing echter zelden zonder afstemming met andere partijen. Een dergelijke keuze raakt de verantwoordelijkheid van de gemeente vanuit de financiering van onderwijshuisvesting (en opvang, zorg en welzijn) en vanwege het maatschappelijke belang, maar beïnvloedt ook andere scholen/-schoolbesturen. Het verdwijnen van een school heeft immers invloed op leerlingenstromen en dus ook impact op het (boven) lokale onderwijsnetwerk.

Vanwege hun bijzondere positie zijn de scholen die binnen vijf jaar volgens de meeste recente prognoses van Pronexus (of vergelijkbaar) risico lopen om te zakken beneden twee keer de instandhoudingsnorm voor Hof van Twente onderstaand apart beoordeeld (minder dan 82 leerlingen). Dit zijn de openbare scholen Stokkum, Elserike, Brookschoole, Azelo en Wiene.

Markelo

Verwezen wordt naar pagina 29 voor een korte beschrijving van de kern Markelo.

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	Geel
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	Groen
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	Groen
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	Rood

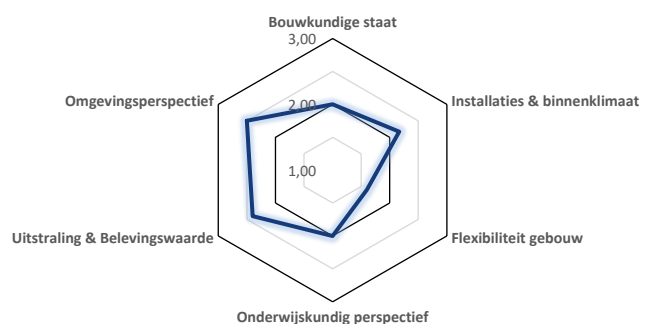

OBS Stokkum is een openbare school en op teldatum 1 oktober 2023 heeft de school 42 leerlingen (twee á drie groepen). Voor 2038 zijn 42 leerlingen geprognosticeerd. De komende jaren is het leerlingenaantal stabiel. Daarbij is de kanttekening dat de school rondom de instandhoudingsnorm van 41 leerlingen beweegt en blijft.

Bij OBS Stokkum is ook BSO (Bij Lotje) gevestigd en partners werken goed samen. De school heeft een kleine bibliotheek in de verwerkingszone op de gang. Peuteropvang en kinderdagverblijf zijn niet aanwezig op deze locatie. De school is in pandig gecombineerd met een buurthuis dat multifunctioneel wordt gebruikt. De school maakt in voorkomende gevallen gebruik van de ruimten in het buurthuis. Ze werkt intensief samen met kern en zorgt voor aansluiting in het lesprogramma. OBS Stokkum beschikt over voldoende beweegfaciliteiten in een ruime groene omgeving en het bevorderen van beweging en het maken van gezonde keuzes, inclusief bewegend leren (buitenonderwijs), staat centraal. De school heeft het predicaat 'Gezonde School' en het label 'Eco School'. Het vergroenen van de directe schoolomgeving is een aandachtspunt.

Het schoolgebouw dateert uit 1939 en heeft zijn eindtermijn ruim overschreden. Het gebouw heeft een normatief ruimteoverschot. Volgens de quickscan is de kwaliteit voldoende, enkel op het gebied van flexibiliteit scoort ze slecht.

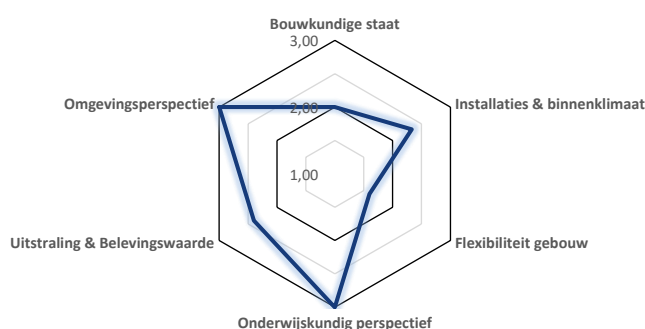
Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

OBS Brookschole is een openbare basisschool. Ze had op teldatum 1 oktober 2023 43 leerlingen en voor 2038 zijn 55 leerlingen geprognoseerd. De komende jaren is de trend licht stijgend. De school bedient een buurtschap en heeft geen (in pandige) kindpartner. Dit belemmert de instroom en de realisatie van doorlopende leerlijnen. Er is ook geen samenwerking met (bijvoorbeeld) zorgpartijen. De schoollocatie fungeert als centrale buurtvoorziening (onder andere met een in pandige bibliotheek) en de school maakt van faciliteiten van het buurthuis (o.a. als speelzaal) gebruik. Ook veel dorpsactiviteiten vinden daar hun plek.

De Quicksan geeft OBS Brookschole een matige tot voldoende score. Het gebouw stamt uit 1985 en bereikt binnenkort de eindtermijn. Het gebouw is het schoolbestuur verduurzaamd door plaatsing van 52 zonnepanelen. Het gebouw scoort laag in flexibiliteit en dit kan gevolgen hebben voor de mogelijkheden voor het veranderen van de interne en externe structuur van het schoolgebouw. Het gebouw voldoet nu en in de toekomst aan de normatieve ruimtebehoefte.

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

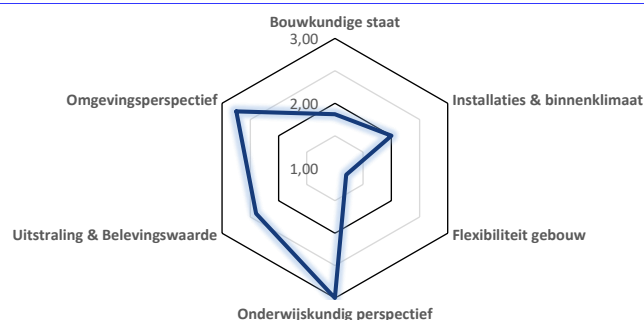

Elserike is een openbare basisschool en heeft op teldatum 1 oktober 2023 73 leerlingen (vier groepen) en ook in 2038 zijn 73 leerlingen geprognoseerd. Veel kinderen zijn afkomstig van buiten de kern. Kindpartners (KDV, POV en BSO (Beestenboel en 't Hofje) zijn in de directe nabijheid van de school gevestigd en de samenwerking met school is goed. Er is geen aanvullende samenwerking met zorgpartners. Elserike is een Daltonschool en de focus ligt op samenwerking en zelfstandigheid. De school biedt een mix van moderne technologie, sociale vaardigheden en creativiteit. Het schoolgebouw voorziet ook in een buurthuis dat overdag en 's avonds multifunctioneel wordt gebruikt. Er is een bibliotheek en de school neemt deel aan het project 'Bibliotheek op school'. De school beschikt verder over een veilige en gevarieerde buitenruimte met een natuurspeeltuin, die ook gebruikt wordt voor gymlessen. ODS Elserike laag scoort laag in flexibiliteit en hoog op omgevingsperspectief. De school heeft een normatief ruimteoverschot. Het gebouw dateert uit 1981. Het gebouw voldoet ruimtelijk aan de eisen die de gebruikers stellen aan hedendaagse onderwijs. Het gebouw is echter verouderd en er zijn inspanningen nodig om het gebouw te verbeteren of te vervangen. Nb.: Aandachtspunt is dat in 2023 investeringen gedaan zijn in het binnenklimaat met SUVIS-subsidie.

Ambt Delden

De buurtschap heeft 3.440 inwoners, waarvan 149 kinderen de basisgeneratie van het primair onderwijs vormen. Uit gegevens blijkt dat 23% van de 4-12-jarigen kiest voor basisschool OBS Wiene en 12% voor basisschool OBS Azelo. Daarnaast kiest 48% ervoor om onderwijs te volgen in een andere kern. Bovendien stroomt ongeveer 15% van de leerlingen uit naar andere gemeente voor basisonderwijs, terwijl zo'n 2% uitwijkt naar andere gemeenten voor speciaal onderwijs.

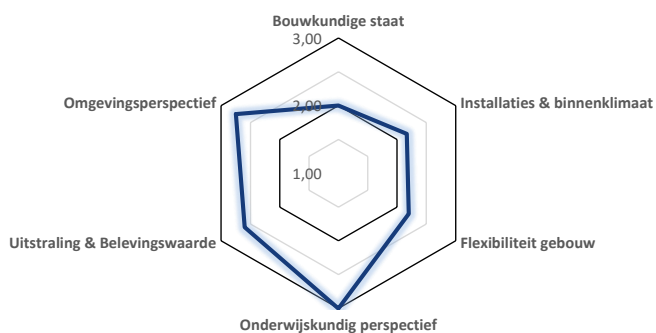
Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

OBS Wiene heeft op teldatum 1 oktober 2023 50 leerlingen (twee à drie groepen) en voor 2038 zijn 63 leerlingen geprognosticeerd. De komende jaren zal het leerlingenaantal licht groeien. Dicht bij de school is kindcentrum La Luna gevestigd (KDV, POV en BSO in naastgelegen buurthuis). Naast kinderopvang is er tussen schoolse opvang, zodat kinderen in de middag op school kunnen blijven. Er is geen inhoudelijke samenwerking in doorgaande leerlijnen. Wiene integreert de buitenruimte (spelend leren) in het onderwijs (ook voor gymnastiek). De locatie vervult een rol als wijkvoorziening: inpandig buurthuis 't Kempke wordt incidenteel (multifunctioneel) gebruikt door de basisschool maar vooral door verenigingen wijk, overdag en in de avonden. De school beschikt over een eigen bibliotheek. De school heeft geen inpandige gymvoorziening. Het gebouw dateert uit 1925 en is ruim over haar afschrijvingstermijn. De school voldoet normatief aan de ruimtebehoefte, hoewel ruimtetekort wordt ervaren en groei van het leerlingental tot problemen kan leiden. De flexibiliteit is matig, net als de bouwkundige staat en installaties en binnenklimaat. Door de jaren heen heeft schoolbestuur verbeteringen uitgevoerd maar de school is toe aan verbeteringen, waarbij schoolbestuur voorkeur geeft aan levensduur verlengde renovatie.

Beoordeling Ordeningsprincipes	Huidig
1. Samenwerking in Kindcentra	
2. Waar wenselijk in een brede wijkvoorziening	
3. Gezond opgroeien in een gezonde omgeving	
4. Toekomstvast met een scope van 30 jaar	

OBS Azelo heeft 43 leerlingen op teldatum 1 oktober 2023 (twee á drie groepen) en voor 2038 zijn 42 leerlingen geprognosticeerd. De komende jaren blijft het leerlingenaantal stabiel. De school verhuurt een deel van het gebouw aan kindcentrum La Luna (KDV en BSO). Peuteropvang ontbreekt. Partners werken goed samen zonder de ambitie om door te ontwikkelen richting integraal kindcentrum. Er is geen samenwerking met partners in zorg. Azelo is verweven met de gemeenschap en het in pandige buurthuis speelt daarin een belangrijke rol als ontmoetingsplaats (overdag en in de avond) voor verenigingen en diverse activiteiten. Er is een eigen bibliotheek. De school heeft geen in pandige gymvoorziening. De groepen 1-2 maken voor gymnastiek gebruik van de buitenruimte en andere lokale faciliteiten. Het gebouw voldoet aan de normatieve ruimtebehoefte en scoort minstens gemiddeld op de meeste aspecten. Het oude van het gebouwdeel is uit 1953 en het nieuwe deel uit 1986 en is over de eindtermijn. Vanuit duurzaamheid verdient het gebouw aandacht.

Advies

De gebouwen van de kleine scholen zijn relatief oud. Ze hebben vaak een meervoudige functie en dragen bij aan het maatschappelijke leven in de buurt. Ze zijn door bevoegd gezag, soms in samenwerking van de gemeente, onderhouden (op instandhoudingsniveau) en zijn door maatregelen in duurzaamheid (met name in installaties en zonnepanelen) in redelijke staat. Er zijn weinig of geen maatregelen genomen in de structurele verduurzaming of in de isolatie van de schil. Ze naderen of overschrijden de eindtermijn en op grond van gebouwkwaliteit is dan zorgplicht aan de orde ((vervangende) nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie).

Tegelijk staat de continuïteit van kleine scholen onder druk. De kleine scholentoeslag, die voor schoolbestuur een belangrijke financiële factor is, staat ter discussie en een aantal scholen bevindt zich vlak boven de instandhoudingsnorm. Schoolbestuur moet alle zeilen bijzetten om de scholen te kunnen continueren. In praktische zin kan investering in nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie nu leiden tot een desinvestering als de betreffende locatie op korte of middellange termijn gesloten moet worden.

Advies is om voor de vijf aangewezen scholen een integrale tussenmaatregel af te spreken voor de komende acht jaren. Daarmee is de continuïteit voor de middellange termijn gegarandeerd. Gemeente en OPO kunnen in goed overleg met de andere schoolbesturen gedurende die tijd op grond van de ordeningsprincipes in voorliggend IHP komen tot een dienstverleningsniveau en scholenspreiding die recht doet aan de strategische uitgangspunten met betrekking tot onderwijs enerzijds en de politiek-maatschappelijke overwegingen rondom leefbaarheid anderzijds. Daarbij dienen de wettelijke voorwaarden altijd leidend te zijn om tot een stabiele toekomstvaste oplossing te komen.

08 Uitvoeringsagenda 2025 - 2028

Het huisvestingsplan voor primair en voortgezet onderwijs in Hof van Twente is gebaseerd op een gedragen visie op onderwijs en opvang (hoofdstuk 5). De uitvoeringsagenda moet aansluiten bij de ordeningsprincipes (hoofdstuk 6), toegepast op de kernen van de gemeente en de kleine scholen (hoofdstuk 7). In dit hoofdstuk worden de businesscases voorgesteld, voorzien van prioritering en een tijdsfasering over de komende jaren. Betrokkenen hebben in goed overleg een integrale afweging gemaakt.

Gemeente, schoolbesturen en kindpartners werken in Hof van Twente samen. Het is van belang om steeds opnieuw verbinding te leggen tussen onderwijs, kind- en aanvullende (zorg)functies, in aansluiting op de behoefte en mogelijkheden op de betreffende locaties. Bij de uitwerking van de businesscases kunnen plannen worden verdiept en verbreed. Partners verkennen samenwerking in organisatie, vormgeving en toekomstbestendige huisvesting.

De businesscases zijn een concrete opdracht aan de bouwheer en zijn ook zo geformuleerd. De cijfers geven de actuele stand van zaken begin 2024. Als gevolg van (onvoorziene) ontwikkelingen kan het gewenst zijn dat businesscases moeten worden geactualiseerd. Dit hoofdstuk is als richtinggevend document te beschouwen, geen blauwdruk. Bij afwijking van het eindbeeld is altijd aandacht vereist voor een integrale benadering van de planuitvoering; investeringen op de ene locatie kunnen en zullen vaak consequenties hebben voor omliggende scholen.

Uitgangspunt bij de uitvoering is dat de benodigde investeringen getoetst worden aan de inhoudelijke keuzes uit voorliggend IHP en de maatschappelijke ontwikkelingen waarop deze is gebaseerd. Zo wordt een discussie primair gevoerd op inhoud in plaats van op kosten. Daartoe is het van belang dat schoolbesturen, de gemeente en andere betrokken (kind)partners gezamenlijk blijven optrekken bij de uitwerking van de businesscases.

08-1 Campus de Whee – Onderwijsvoorzieningen Goor

Programma		m ² BVO
Onderwijshuisvesting	KBS de Albatros (152 lle prognoses 2038) OBS de Boomhut (202 lle prognoses 2038) VO De Waerdenborch (304 lle prognoses 2038)	6.638 m ² BVO
Kind diensten onderwijs	Kindpartners BSO/KDV/PO	(meegenomen in totale BVO)
Maatschappelijk	Grote gymzaal / sporthal	944 m ²
Totaal		7.582 m ²
Geplande oplevering	Planuitwerking al opgestart (zie Fase 3: Haalbaarheidsonderzoek Draaijer+Partners)	2026
Fin. vertaling Businesscase	Realisatie unilocatie VO De Waerdenborch, OBS de Boomhut en KBS de Albatros	€ 24.801.780,-

* Gegevens in de tabel (financieel & m² zijn gebaseerd op scenario 2 van de rapportage "Fase 3: Haalbaarheidsonderzoek" van Draaijer+partners uit december 2022. De financiële vertaling is aangepast aan de financiële uitgangspunten uit het IHP.

Achtergrond

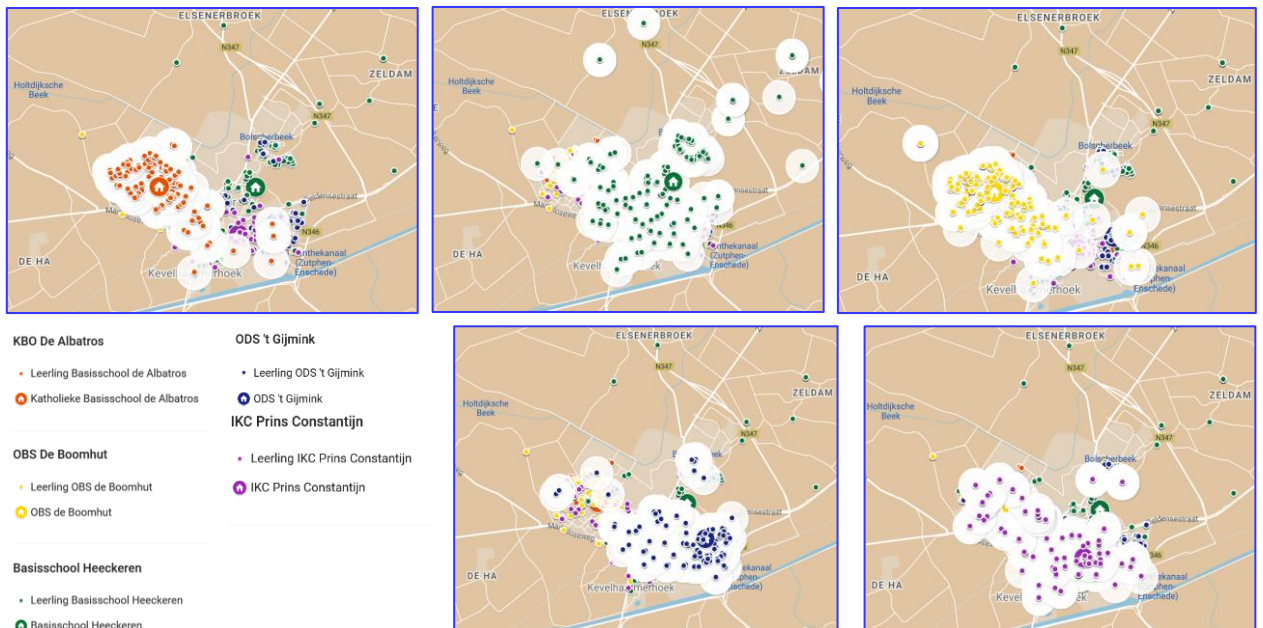
Schoolbesturen OPO, Keender en Stichting De Waerdenborch hebben het initiatief genomen om te komen tot een brede onderwijsbundeling in de kern Goor, Campus de Whee. Dat was gericht op unilocatie in nieuwbouw voor de drie scholen, versterkt met een kindpartner en een grote sporthal (944 m²). Partners willen een Integraal Kindcentrum (IKC) realiseren met een breed dienstenpakket voor kinderen van 0-16 jaar en voorzieningen voor de wijk. Doel is om een naadloze overgang van opvang tot voortgezet onderwijs te bevorderen. De kwaliteit van de huidige gebouwen van basisschool De Albatros, OBS De Boomhut, De Waerdenborch en de sportzaal zijn slecht en van daaruit is zorgplicht aan de orde.

De beoogde omvang van Campus de Whee houdt rekening met min of meer handhaven van de huidige m²'s onderwijshuisvesting van VO De Waerdenborch, KBS de Albatros en OBS de Boomhut. Dit is méér dan het huidige & toekomstige aantal leerlingen. Hierdoor zal Campus De Whee impact hebben op de andere onderwijsvoorzieningen in de kern Goor. Een zakelijke afweging is nodig om te bepalen welke onderwijsvoorzieningen worden gehandhaafd, aangepast of samengevoegd, rekening houdend met recente ontwikkeling, de grootschalige overmaat aan onderwijsruimte met de daaraan gepaarde hoge exploitatielasten en de verwachte impact van de nieuwe campus.

Analyse van leerlingenbewegingen

Goor telt momenteel 840 kinderen in de basisschoolleeftijd (4-13 jaar). Daarvan volgt 90% onderwijs in de eigen kern. Het aantal leerlingen op scholen in Goor is de laatste vijf jaren gedaald: in 2018 waren er 924 leerlingen, in 2023 waren dat er nog maar 778 (-16%). Er is een aanzienlijk overschot aan vierkante meters onderwijsruimte ontstaan, verdeeld over alle scholen. Kanttekening is dat De Albatros gegroeid is. De gecombineerde overmaat op de scholen voor primair onderwijs bedraagt meer dan 2.000 m² (i.c. ~ 300 leerlingen), met de nuancering dat een deel ervan wordt bezet door kinderopvang. Op middellange termijn (tot 2038) bedraagt de gecombineerde leerlingenprognoses tussen de 750 en 800 leerlingen.

Basisschool	Kern	1.10.2018	1.10.2019	1.10.2020	1.10.2021	1.10.2022	1.10.2023	Verschil
ODS 't Gijmink	Goor	130	133	132	134	131	134	3%
OBS De Boomhut	Goor	247	221	224	223	219	212	-14%
KBS De Albatros	Goor	106	110	102	121	122	128	21%
Basisschool Heeckeren	Goor	241	235	222	209	194	180	-25%
IKC Prins Constantijn	Goor	200	188	170	150	145	124	-38%
Totaal		924	887	850	837	811	778	-16%

De scholen in Goor trekken gemiddeld meer dan 94% van hun leerlingen uit de eigen kern met uitzondering van basisschool Heeckeren (87%). Uit de plaatjes is op te maken dat alle scholen in Goor hun eigen voedingsgebied hebben. De leerlingen uit het westelijke deel van Goor trekken vooral naar de scholen van de toekomstige campus de Whee. Maar er is duidelijke overlap. Ook de andere scholen hebben een aantrekkingskracht op leerlingen uit het westelijke deel. Dat zal deels te verklaren zijn door het onderwijsaanbod. Toch is niet uit te sluiten dat de nieuwe scholencombinatie een grotere aantrekkingskracht heeft en dat nieuwe leerlingen makkelijker kiezen voor de nieuwe campus. Dit kan leiden tot krimp en verdere (normatieve) leegstand bij de andere scholen. Het is belangrijk om die mogelijke consequentie mee te wegen in de realisatieopgave voor Campus de Whee.

Opdracht

1.) Realiseer door Campus de Whee een toekomstvaste onderwijscampus in Goor door vervangende nieuwbouw van twee scholen voor primair en één school voor voortgezet onderwijs, met de intentie om een kindcentrum te ontwikkelen voor een zo volledig mogelijk aanbod voor kinderen van 0 tot 16 jaar. Daarbij dient gezocht te worden naar een compacte oplossing die aansluit bij de behoeften van de bewoners ten aanzien van verkeersstromen. Binnen de campus zal in overleg met kindpartner, overige maatschappelijke partijen en de gemeente een vergaand geïntegreerd aanbod ontstaan, dat voortbouwt op bestaande initiatieven en samenwerkingsverbanden. In overleg met de gemeente en andere externe partijen wordt gezocht naar oplossingen die een zo groot mogelijke maatschappelijke impact hebben.

2.) Onderzoek de gevolgen van de realisatie van de Campus op andere scholen in Goor, en overweeg om 1 of 2 scholen te sluiten. Bepaal in gezamenlijkheid welke scholen dit dan zouden moeten zijn en/ of onderzoek nader of de omvang van Campus de Whee 7.582 m² niet te omvangrijk is.

Locatie

Het uitgangspunt is vervangende nieuwbouw op de bestaande locatie van de VO en PO-scholen. Schoolbesturen en de gemeente onderzoeken de beste manier om inpassing tot stand te brengen en kansen voor verdere integratie te optimaliseren.

Realisatietermijn

In 2022 is opgestart. De aanpalende keuzes in relatie tot de omvang van Campus de Whee en het onderwijsaanbod in Goor dienen direct na afronding van het IHP gemaakt te worden. Gezien de hoge prioriteit van dit dossier dient de planning gericht te zijn op een spoedige voorbereiding/ uitvoering. Voor de realisatietermijn wordt een termijn tot en met 2026 voorzien.

Uitwerking

De businesscase voorziet in meer structurele ruimte dan voor het geprognosticeerde aantal leerlingen op de middellange termijn. Dit moet mogelijk in de programmafase heroverwogen worden en/ of de keuze moet worden gemaakt om een of enkele schoolgebouwen te sluiten in Goor. In de plannen wordt ook ruimte voorzien voor kindpartner om IKC-vorming mogelijk te maken. Ook delen van ruimte (ateliers, lesruimten) tussen primair en voortgezet onderwijs kan de toekomstzekerheid van De Waerdenborch bevorderen. Aanvullend vinden er gesprekken plaats met de gemeente ten aanzien van het ruimte bieden aan andere maatschappelijke partners en ook daarbij zal het uitgangspunt moeten zijn om door flexibiliteit tot efficiënte oplossingen te komen.

Het in gezamenlijkheid onderzoeken van (subsidie)mogelijkheden om aanvullende financiering te genereren is onderdeel van de opdracht.

Aandachtpunten

Het is noodzakelijk dat vanuit het initiatief Campus de Whee een evenwichtig plan ontstaat, dat ook recht doet aan het onderwijsaanbod in de gehele kern. De ontwikkeling van de plannen zal impact hebben op de andere scholen. Dit zal moeten leiden tot een samenhangend concept, waarbij de toekomstvastе ontwikkeling van alle scholen onderwerp van gesprek is. Daarbij zal normatieve leegstand tot een minimum beperkt moeten worden door onderwijsruimte in te zetten voor maatschappelijke functies (welzijn, zorg, cultuur, wonen). Daarbij kan ook de optie overwogen worden om tot verdergaande keuzes te komen door (bijvoorbeeld) één van de andere locaties in zijn geheel aan het onderwijs te onttrekken en een andere functie te geven.

08-2 Businesscase IKC Erve Hooyerinck

Programma		m ² BVO
Onderwijshuisvesting	- Renovatie oude bouwdeel, volgens informatie gemeente HvT 1.720 m ² (Volledige gebouw is 2.926 m ²).	1.720 m ²
Kind diensten onderwijs	Meegenomen in m ² onderwijshuisvesting (onderdeel van oude bouwdeel)	-
Maatschappelijk	Aanvullend n.v.t.	
Totaal		Ongeveer 1.720 m ²
Geplande oplevering	Direct oppakken bij vaststelling IHP.	2027
Fin. vertaling Businesscase	Levensduurverlengende renovatie van oude bouwdeel (kostenniveau nieuwbouw).	€6.136.960,-

Achtergrond

Het gebouw van IKC Erve Hooyerinck bestaat uit meerdere delen. Het oorspronkelijke gebouw is eerder in 1998 uitgebreid en ten behoeve van de realisatie van het integrale kindcentrum in 2020 aangevuld met een nieuw deel. De oudere gebouwdelen zijn bij de laatste aanvulling niet aangepast en met name het oude gebouw uit 1968 voldoet niet aan de belangrijke eisen voor modern onderwijs. Het dak is in slechte staat en is aan vervanging toe is. Voor het oude gebouw is vanwege de kwaliteit van het pand een voorziening in het kader van de wet WPO aan de orde.

Opdracht

Realiseer voor IKC Erve Hooyerinck een toekomstvaste aanpassing van het gebouw door een aanpassing van de oudere delen van het gebouw (1968/1998). De omvang daarvan is ongeveer 1.720 m².

Grondslag

IKC Erve Hooyerinck heeft een Rooms-Katholieke grondslag. Stichting Brigantijn is het bevoegd gezag.

Locatie

Het betreft een voorziening door aanpassing van het bestaande gebouw op de huidige locatie.

Realisatietermijn

Binnen de aanvangsperiode van de uitvoeringsagenda, zo snel als mogelijk te starten met de planvorming. Beoogde realisatie in 2027.

Uitwerking

De te realiseren oplossing voorziet in een levensduurverlengende ingreep in een bestaande onderwijsvoorziening die momenteel naar tevredenheid van de partners als IKC functioneert. Als oplossing kan voor een levensduurverlengende renovatie gekozen worden vanwege de recente bijbouw. Het ligt echter voor de hand om in de Businesscase te onderzoeken of het op grond van economische overwegingen niet beter is om vervangende nieuwbouw te kiezen (voor zowel het deel uit 1968 als uit 1998).

Nb.: In de Quickscan is gebleken dat de installaties in de nieuwbouw uit 2020 niet goed functioneren en het ligt voor de hand om deze aan te passen bij realisatie van de toekomstsituatie.

Randvoorwaarden

In het IHP wordt (vanwege zorgplicht op grond van gebouwkwaliteit) voldoende middelen gereserveerd en gealloceerd. Daarbij zijn de leerlingenprognoses voor over 15 jaar uitgangspunt, met de kanttekening dat deze bij de start van het project geactualiseerd moeten worden. In de financiële berekening is als uitgangspunt gehanteerd om het goed functionerende kindcentrum te verbeteren en een toekomstvaste basis te geven. Daarbij is voor nu uitgegaan van vervanging van de bestaande gebouwdelen. De bouwheer komt met een effectief en efficiënt voorstel, rekening houdend met de financiële kaders en uitgangspunten. Daarbij zal in het programma van eisen een nadere analyse moeten plaatsvinden van de normatieve ruimtebehoefte van de school en ook van de overige IKC-functies, die in de locatie aan te vullen zijn (en voor een belangrijk deel al in de oudbouw gerealiseerd zijn). Het onderzoeken van (subsidie)mogelijkheden om aanvullende financiering te genereren hoort ook tot de opdracht. Stichting Brigantijn heeft voor Erve Hooyerinck al een op verduurzaming gerichte subsidieaanvraag lopen bij het Nationaal Groeifonds. Bij gereedkoming van dit IHP is er nog geen uitsluitel over eventuele toekenning. Bij uitwerking van deze businesscase is dit een aandachtspunt. *Aanvullend: rekening is te houden met extra kosten voor tijdelijke huisvesting op de bestaande locatie of elders. In de businesscase zal een uitwerking moeten plaatsvinden voor de continuering van het onderwijs en andere diensten in het gebouw tijdens de realisatiefase.*

08-3 Businesscase IKC Diepenheim (OBS Stedeke)

Programma		m ² BVO
Onderwijshuisvesting	163 leerlingen o.b.v. prognose 2038 (normatief: 1.020 m ²)	1.180 m ² (huidige gebouw)
Kind diensten onderwijs	Kinddiensten al aanwezig in het gebouw (KDV 309 m ²)	-
Maatschappelijk	n.v.t.	-
Totaal		1.489 m ²
Geplande oplevering	Direct opstarten bij vaststelling IHP	2026
Fin. vertaling Businesscase	Renovatie van de schil van het gebouw (dak, kozijnen en gevels) i.c.m. integrale verduurzaming (verbeteringen in energie & installaties is niet van toepassing).	€ 908.290,-

Achtergrond

OBS Stedeke is in 2020 gerenoveerd en uitgebreid tot het '*Integraal Kindcentrum (IKC) Diepenheim*'. Dit IKC biedt onderwijs en opvang onder één dak voor kinderen van 0 tot 13 jaar. Tijdens de verbouwing is door het schoolbestuur, met gebruikmaking van SUVIS-subsidie, geïnvesteerd in het creëren van een gezond binnenklimaat, waarbij alle installaties in het gebouw zijn vervangen door toekomstbestendige duurzame installatiesystemen. Bovendien voldoet het gebouw aan de ordeningsprincipes voor een toekomstbestendige onderwijsvoorziening voor de dorpskern Diepenheim.

Er is tijdens de eerdere renovatie en uitbreiding geen aandacht besteed aan de schil van het gebouw. Deze is verouderd en vereist een extra investering om het gehele gebouw duurzaam en toekomstbestendig te maken. Voorgestelde maatregelen betreffen de isolatie en verbetering van dak,

gevel en gevelopeningen. Voor het bepalen van de kosten van deze verduurzaming is gerekend met kengetallen uit de ‘Sectorale Routekaart Verduurzamen Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed’ voor ‘integrale verduurzaming’.

Opdracht

De opdracht behelst het tot stand brengen van een toekomstbestendige aanpassing van het gebouw voor Integraal Kindcentrum (IKC) Diepenheim door verduurzaming van de schil van het gebouw: het verduurzamen en mogelijk vervangen van het dak, de gevels en de kozijnen. Het doel is om het gebouw integraal toekomstbestendig te maken en het kwaliteitsniveau van het gehele gebouw gelijk te trekken.

Grondslag

IKC Diepenheim heeft een ‘Openbare’ grondslag. Stichting OPO Hof van Twente is het bevoegd gezag.

Locatie

Het betreft een voorziening door aanpassing en verduurzaming van het bestaande gebouw op de huidige locatie.

Realisatietermijn

Binnen de aanvangsperiode van de uitvoeringsagenda, zo snel als mogelijk te starten met de planvorming. Beoogde realisatie in 2026.

Uitwerking

De voorgestelde oplossing omvat een ingreep die de levensduur van de bestaande onderwijsvoorziening verlengt. Een gedeelte van het gebouw is in 2020 nieuw gebouwd, en de installaties en energie-opwekking in het gehele pand zijn in datzelfde jaar geüpgraded naar duurzame en toekomstbestendige systemen. Echter, de schil van het gebouw, daterend uit 1963, vertoont aanzienlijke veroudering en vereist een integrale verduurzaming. Nieuwbouw is geen haalbare optie gezien aanzienlijke desinvesteringen die hiermee gemoeid zouden zijn en omdat het gebouw na tevredenheid van partners wordt gebruikt. Het integraal verduurzamen van de schil, inclusief het dak, de gevels en kozijnen, biedt een oplossing om de gewenste toekomstbestendige situatie te realiseren.

Randvoorwaarden

In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) worden voldoende middelen gereserveerd en gealloceerd vanwege de zorgplicht met betrekking tot de gebouwkwaliteit. Hierbij worden de leerlingenprognoses voor de komende 15 jaar als uitgangspunt genomen, met de aantekening dat deze bij aanvang van het project geactualiseerd moeten worden. De financiële berekening stelt als uitgangspunt om het goed functionerende kindcentrum te verbeteren en een toekomstbestendige basis te bieden. Uitgangspunt is het verduurzamen van de schil van het gebouw. De bouwheer komt met een effectief en efficiënt voorstel, waarbij rekening wordt gehouden met de financiële kaders en uitgangspunten. Het onderzoeken van (subsidie)mogelijkheden om aanvullende financiering te genereren hoort hier toe. Ook moet er rekening worden gehouden met tijdelijke huisvesting, met als basis het streven dat het gebouw gedurende de bouwkundige ingreep zoveel mogelijk operationeel blijft.

08-4 Businesscase Petruschool

Programma		m ² BVO
Onderwijshuisvesting	179 leerlingen o.b.v. prognose 2038	1.100 m ²
Kind diensten onderwijs	Ruimte voor kind diensten en samenwerking in een IKC (Schatting)	400 m ²
Maatschappelijk	Wijkvoorziening Hengevelde (Schatting)	100 m ²
Totaal		1.600 m ²
Geplande oplevering		2028
Fin. vertaling Businesscase	Voor de financiële berekening is uitgegaan van een budget voor nieuwbouw.	€5.710.120

Achtergrond

De Petruschool bestaat uit meerdere bouwdelen. Het hoofdgebouw is uit 1971. In 1998, 2007 en 2009 zijn extra groepsruimten, een wijkfunctie en een aula toegevoegd. De QuickScan laat zien dat de oude bouwdelen van matige kwaliteit zijn en de beoogde levensduur ruim overschreden heeft. Verder is de samenhang tussen het oude gebouw en de nieuwere gebouwdelen van matige kwaliteit en zijn er forse kwaliteitsverschillen tussen installaties, binnenklimaat (CO₂) en ventilatie. Voor het oude schoolgebouw geldt zorgplicht op grond van gebouwkwaliteit. Aanvullend aandachtspunt is om de algehele samenhang (gebouwelijk en inhoudelijk) tussen school, opvang en zorg te verbeteren.

Opdracht

Realiseer voor de Petruschool een toekomstvaste aanpassing van het gebouw door een aanpassing van de oudere deel van het gebouw (1971).

Grondslag

De Petruschool heeft een Rooms-Katholieke grondslag. Stichting Keender is het bevoegd gezag.

Locatie

Het betreft een voorziening door aanpassing van het bestaande gebouw op de huidige locatie.

Realisatietermijn

Binnen de uitvoeringsperiode, zo snel mogelijk starten met planvorming. Beoogde realisatie in 2028.

Uitwerking

De te realiseren oplossing voorziet in een levensduurverlengende ingreep in een bestaande voorziening. Het ligt voor de hand om te kiezen voor vervangende nieuwbouw van het oudere deel uit 1971 en een gelijktijdige verbetering van de aansluiting op de eerdere uitbreiding voor de school. Daarmee kan het bestaande (normatieve) ruimteoverschot worden opgelost. In de Businesscase is te onderzoeken of het op grond van inhoudelijke, technische (verbeterde samenhang tussen de gebouwen) en economische overwegingen niet beter is om vervangende nieuwbouw van het gehele complex te realiseren (voor zowel het deel uit 1971 als de latere delen uit 1998, 2007 en 2009). Daarbij is mee te wegen dat er kansen zijn om aan te sluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen en woningbouwplannen.

Nb.: In de Quickscan is gebleken dat de installaties in de nieuwere gebouwdelen niet goed functioneren en het ligt voor de hand om deze aan te passen. Er is al een SUVIS-subsidie toegekend voor verbetering van het

binnenklimaat. De uitvoering ervan is afhankelijk van een samenspel van ontwikkelingen. Het is uit zorgvuldigheidsoverwegingen van belang dat de businesscase en de SUVIS-maatregelen onderling worden afgestemd opdat de inzet van verschillende geldmiddelen verantwoord gebeurt.

Randvoorwaarden

In het IHP wordt (vanwege zorgplicht op grond van gebouwkwaliteit) voldoende middelen gereserveerd en gealloceerd. Daarbij zijn de leerlingenprognoses voor over 15 jaar uitgangspunt: 179 leerlingen en 1.100 m² bvo. Deze moeten bij de start van het project geactualiseerd worden. In de financiële berekening is als uitgangspunt gehanteerd om de onderwijshuisvesting van het gehele complex te verbeteren en de gewenste samenhang met andere voorzieningen een toekomstvaste basis te geven door ze op een gelijk kwaliteitsniveau te brengen. De bouwheer komt met een effectief en efficiënt voorstel, rekening houdend met de financiële kaders en uitgangspunten. Daarbij zal in het programma van eisen een nadere analyse moeten plaatsvinden van de normatieve ruimtebehoefte van de school en ook van de overige maatschappelijke functies. Het onderzoeken van (subsidie)mogelijkheden om aanvullende financiering te genereren hoort ook tot de opdracht.

Aanvullend: rekening is te houden met extra kosten voor tijdelijke huisvesting. In de businesscase zal een uitwerking moeten plaatsvinden voor de continuering van het onderwijs en andere diensten in het gebouw tijdens de realisatiefase.

08-5 Aanpak Permanente Verbetering

In voorliggend integraal huisvestingsplan zijn ambities geformuleerd op het gebied van inhoud (strategische thema's) en de consequenties voor onderwijslocaties. Daarnaast is er de opgave om onderwijsvastgoed te verduurzamen. Op de langere termijn groeit onderwijsvastgoed stap voor stap naar het gewenste niveau door zorgplichtvoorzieningen (vervangende nieuwbouw en levensduur verlengende renovatie). Intussen is het echter belangrijk om de overige gebouwen op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen en te houden.

Schoolbesturen en gemeente beheren en exploiteren als goed huisvader het eigen vastgoed en nemen, ieder vanuit de eigen rol, verantwoordelijkheid voor de verbetering van bestaand vastgoed. De financiële ruimte, zowel voor verduurzaming als verbetering van voorzieningen (voor binnenmilieu of hun maatschappelijke opgave) is beperkt. Schoolbesturen worden gefinancierd voor **instandhouding** op het bestaande niveau. De gemeente krijgt middelen voor het aanbieden van onderwijshuisvesting van voldoende kwaliteit. Beide geldstromen blijven achter bij de stijgende kwaliteitseisen. Dat vraagt zorgvuldigheid bij de inzet van de schaarse middelen, waarbij in een gedragen verbeterplan keuzes steeds worden gewogen op doelmatigheid. Om tot evenwichtige en samenhangende aanpak te komen hanteren gemeente, schoolbestuur en kindpartners het volgende handelingskader:

1. Als goed huisvader ...

De voor onderwijshuisvesting aangewezen gebouwen voldoen gedurende de (resterende) gebruiksduur minimaal aan de wettelijke voorwaarden en eisen op basis van het rechtens verkregen niveau ten aanzien van gebruik (binnenklimaat, veiligheid en gebouwkwaliteit) en op het vlak van energie- en materiaalverbruik.

2. ... met ambitie ...

Partijen hebben de ambitie om door gerichte investeringen meer dan hun wettelijke aandeel in de reductie van fossiel energiegebruik voor hun rekening te nemen. Ook zetten ze in op een hoogwaardig binnenmilieu, waarbij de afspraken en de ambities als verwoord in de Sectorale Routekaart voor (Primair) Onderwijs en ook de Groene Agenda Kinderopvang als leidraad gelden.

3. ... in een transparante samenwerking ...

Partijen delen vanuit Total Cost of Ownership hun (onderhouds-) plannen voor de korte, middellange en lange termijn en kiezen inhoudelijke en financiële samenwerking als uitgangspunt van handelen. Doel is om per school tot een efficiënt en effectief maatregelenpakket te komen, waarbij timing, financiering en bundeling in goed overleg worden afgestemd. Als de wens tot bundeling van maatregelen leidt tot het voornemen van een uitstel van handelen, worden de consequenties op impact afgewogen en transparant gecommuniceerd.

4. **... en met oog op de eindtermijn ...**

Voor investeringen in gebouwen hanteren partijen een pragmatische aanpak, gericht op de resterende eindtermijn. Als een (onderhouds-) investering forse financiële consequenties voor een betrokken partner heeft, die over de afgesproken eindtermijn heen gaat, dan moet die zakelijk afgewogen kunnen worden tegen alternatieven, zoals het versnellen of juist vertragen van een voorziening voor nieuwbouw.

5. **... investeren met verstand.**

Partijen wegen investeringen en verbeteringsmaatregelen in locaties zakelijk en in onderlinge samenhang af.

- Aanpassingen ingegeven door veranderde (wettelijke) eisen vanwege gebruik, door onderhoud of ter compensatie van energieambitie (punt 1) worden bij voorkeur gebundeld met investeringen in instandhouding.
- Deze gebundelde investeringen moeten binnen de eindtermijn naar redelijkheid technisch en financieel afgeschreven (kunnen) worden.
- Om gewenste aanpassingen op hun waarde te kunnen beoordelen, worden ze in hun financiële impact (jaarlijkse kosten en baten) afgezet tegen de vastgelegde eindtermijn (punt 3).
- Als de afschrijving van een geplande investering daar aanleiding toe geeft dan wordt een verlenging van de eindtermijn overwogen (lees: langer of juist korter gebruik van de school). Dit wordt expliciet voorgelegd voor bestuurlijk besluitvorming.

Maatregelen voor verduurzaming van bestaand maatschappelijk vastgoed zijn kostbaar. Ook inhoudelijke verbeteringen voor het toevoegen van functies aan maatschappelijke gebouwen en onderwijshuisvesting in het bijzonder, vragen altijd forse investeringen. Voorstellen moeten afgewogen worden tegen andere opties. Kwaliteitsverbetering en duurzaamheidsmaatregelen van bestaande schoolgebouwen zijn dan ook per definitie thema van gesprek tussen alle betrokken partijen. Het is vanuit Total Cost of Ownership van belang dat schoolbesturen, gemeente en andere partners samen, met open boeken, zoeken naar de beste oplossing. Partijen kunnen zich aanvullend gezamenlijk en gecoördineerd inspannen om derde geldstromen beschikbaar te krijgen, bijvoorbeeld via subsidies of zakelijke co-investeerders zoals schooldaken ter beschikking te stellen voor energiecoöperaties.

Opricht

Ontwikkel samen (gemeente, schoolbesturen en andere maatschappelijke partijen) een verbeterplan voor inhoudelijke versterking en verduurzaming van bestaande (onderwijs-) gebouwen en houdt dat door jaarlijks overleg actueel. Als basis gelden de meerjaren onderhoudsplannen voor de verschillende relevante locaties en analysegegevens (energielabel-analyse en CO₂-metingen). Voor de informatievoorziening maken gemeente en schoolbesturen afspraken om een faire beoordeling mogelijk te maken (compleet, meetbaar, geobjectiveerd). De aanpak geldt voor alle schoolgebouwen, waar geen voorziening voor is afgesproken. Daarbij wordt de prioritering in onderling overleg vastgesteld. Voor de hand ligt een focus op gebouwen, waar een efficiënte samenhang van maatregelen met gepland groot onderhoud aan de orde kan zijn.

Realisatietermijn

Partijen hanteren de scope van de uitvoeringsagenda als meetpunt voor handelen.

Uitwerking

Partijen stellen samen gedurende 2024 een actief verbeterplan op dat, uitgaande van de wettelijke taakverdeling, leidt tot een gezamenlijke aanpak. Daarbij is de eigenaar van het gebouw in algemene zin als eigenaar van het gebouw verantwoordelijk voor uitvoering van de afgesproken maatregelen.

Eindtermijnen

Uitgangspunt voor slimmere verbetering is om aanpassingen te relateren aan de resterende gebruiksduur, gedefinieerd door de eindtermijn. In onderstaande tabel wordt deze voor alle gebouwen vastgesteld.

Basisschool	Bouwjaar	Eindtermijn
Basisschool Heeckeren	2014	2054
KBS De Albatros	1972	2024 (in ontwikkeling, campus de Whee)
OBS de Boomhut	1972	2024 (in ontwikkeling, campus de Whee)
Prins Constantijnschool	2011	2051
OBS 't Gijmink	2010	2050
OBS de Zwaluw	2020	2060
OEC De Welp	2020	2060
OBS Stokkum	1939	2032 (afwijkende eindtermijn kleine scholen)
OBS Brookschoole	1985	2032 (afwijkende eindtermijn kleine scholen)
ODBS Elserike	1981	2032 (afwijkende eindtermijn kleine scholen)
OBS Stedeke	1963	2024
OBS Wiene	1925	2032 (afwijkende eindtermijn kleine scholen)
OBS Azelo	1953	2032 (afwijkende eindtermijn kleine scholen)
IKC Magenta	2020	2060
IKC Erve Hooyerinck	1968, renovatie 2019	2024 en deels 2043 (verlengde levensduur)
Petrusschool	1971, 1998, 2007 en 2009 (renovaties/ uitbreidingen)	2024 en deels 2032 (verlengde levensduur)
IKC Bentelwijz	2007	2047

Voortgezet onderwijs	Bouwjaar	Eindtermijn
VO De Waerdenborch	1970	2024
VO Twickelcollege	1999	2039

08-6 Perspectief voor Kleine Scholen

Binnen Hof van Twente vormen de kleine scholen een belangrijke maatschappelijke waarde. Vijf scholen dreigen binnen de komende vijf jaar volgens de meeste recente prognoses van Pronexus (of vergelijkbaar) te zakken beneden twee keer de instandhoudingsnorm (minder dan 82 leerlingen). Dit de openbare scholen Stokkum, Elserike, Brookschoole, Azelo en Wiene. Een aantal scholen van deze scholen bevindt zich zelfs vlak boven de instandhoudingsnorm (41 leerlingen). De gebouwen zijn relatief

oud. Ze hebben vaak een meervoudige functie en dragen op die manier bij aan het maatschappelijke leven in hun buurt.

Tegelijk staat de continuïteit van de kleine scholen onder druk. De kleine scholentoeslag staat politiek ter discussie en het verantwoordelijke schoolbestuur moet alle zeilen bijzetten om de scholen te kunnen continueren. De in de 'Scholenvisie basisonderwijs Hof van Twente 2022/2023' neergelegde norm dat minimaal drie groepen geformeerd moeten kunnen worden, staat op sommige scholen onder druk. Hoewel voor de meeste scholen vanuit zorgplicht een investering in nieuwbouw of levensduur verlengende renovatie aan de orde is, kan dit in praktische zin leiden tot een desinvestering wanneer de betreffende locatie op kortere of middellange termijn gesloten moet worden. In afwachting van een beter perspectief op de toekomstkansen ziet OPO daarom in goed overleg met andere partners af van aanvragen in het kader van zorgplicht vanuit de overtuiging dat de kwaliteit van de bestaande gebouwen ruimschoots voldoende is om goed onderwijs te kunnen bieden aan de kinderen.

Partners hebben aanvullend in voorliggend plan voor de kleine scholen een tussenmaatregel afgesproken met het oog op gebouwversterking voor de komende acht jaren (de duur van een schoolcarrière). Gemeente en OPO maken op grond daarvan concrete en specifieke verbeterafspraken voor de bestaande gebouwen in het verlengde en aanvullend op de Businesscase "*Aanpak Permanente Verbetering*". Uitgangspunt is de zorgvuldige inzet van de schaarse middelen, waarbij in een gedragen verbeterplan keuzes steeds worden gewogen op doelmatigheid. Daarbij hanteren gemeente, schoolbestuur en (waar relevant) kindpartners het volgende handelingskader:

1. [Als goed huisvader ...](#)

De kleine scholen voldoen gedurende de (resterende) gebruiksduur aan de wettelijke voorwaarden ten aanzien van gebruik (binnenklimaat, veiligheid en gebouwkwaliteit) en aan wettelijke eisen op vlak van energie- en materiaalverbruik.

2. [... in een transparante samenwerking ...](#)

Gemeente en schoolbestuur delen vanuit Total Cost of Ownership hun (onderhouds-) plannen voor de komende acht jaren en kiezen inhoudelijke en financiële samenwerking als uitgangspunt van handelen. Doel is om per kleine school tot een efficiënt en effectief maatregelenpakket te komen, waarbij timing, financiering en bundeling in goed overleg worden afgestemd. Als de wens tot bundeling van maatregelen leidt tot het voornemen van een uitstel van handelen, worden de consequenties op impact afgewogen en transparant gecommuniceerd.

3. [... en met oog op de eindtermijn ...](#)

Voor investeringen in gebouwen hanteren partijen een pragmatische aanpak, gericht op de resterende eindtermijn van de businesscase: 2032. Als een (onderhouds-) investering (inhoudelijk, maatschappelijk of gebouwelijk) financiële consequenties heeft over de eindtermijn heen dan moet die afgewogen worden tegen alternatieven. Daarbij kan het aan de orde zijn om alsnog een voorziening voor vervangende nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie te overwegen.

4. [... investeren met verstand.](#)

Partijen wegen investeringen en verbeteringsmaatregelen in locaties zakelijk en in onderlinge samenhang af.

- (Verplichte) maatregelen uit de Erkende Maatregelenlijsten (EML) worden binnen 5 jaar of de resterende gebruikstermijn terugverdiend door besparingen in energiegebruik. Deze worden door schoolbestuur zelf toegepast.
- Gebundelde investeringen moeten binnen de eindtermijn naar redelijkheid technisch en financieel afgeschreven (kunnen) worden.
- Om gewenste aanpassingen op hun waarde te kunnen beoordelen, worden ze in hun financiële impact (jaarlijkse kosten en baten) afgezet tegen de vastgelegde eindtermijn (punt 3).

Het is vanuit Total Cost of Ownership van belang dat schoolbestuur en gemeente samen, met open boeken, zoeken naar de beste oplossing. Ze kunnen zich aanvullend gezamenlijk en gecoördineerd inspannen om derde geldstromen beschikbaar te krijgen, bijvoorbeeld via subsidies of zakelijke co-investeerders zoals schooldaken ter beschikking te stellen voor energiecoöperaties.

Opdracht

Ontwikkel een verbeterplan voor continuering en waar mogelijk verduurzaming van de kleine scholen en houdt dat door jaarlijks overleg actueel. De prioritering wordt in onderling overleg vastgesteld.

Voor de informatievoorziening maken gemeente en schoolbesturen afspraken om een faire beoordeling mogelijk te maken (compleet, meetbaar, geobjectiveerd).

Realisatietermijn

Partijen hanteren de eindtermijn van 2032 als meetpunt voor handelen.

Uitwerking

Betrokken partijen stellen samen gedurende 2024 een actief verbeterplan op dat, uitgaande van de wettelijke taakverdeling, leidt tot een gezamenlijke aanpak. Daarbij is de eigenaar van het gebouw in algemene zin als eigenaar van het gebouw verantwoordelijk voor uitvoering van de afgesproken maatregelen. Gemeente stelt een additioneel budget beschikbaar als extra tegemoetkoming voor renovatie en verduurzamingsmaatregelen voor kleine scholen, die aanvullend zijn op de EML-voorzieningen.

Aandachtspunt: de zorg voor continuïteit

Beslissingen over instandhouding, opheffing, samenvoeging of fusie van scholen zijn in eerste instantie een verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag. Een schoolbestuur neemt een dergelijke continuïteitsbeslissing echter zelden zonder afstemming met andere partijen omdat deze ook de verantwoordelijkheid raakt van zowel de gemeente (zorgplicht, zorg voor onderwijs en maatschappelijke belang) als van andere aanbieders. Het verdwijnen van een school heeft namelijk invloed op leerlingenstromen en heeft dus altijd impact op het (boven) lokale onderwijsnetwerk.

In specifieke gevallen kan vanuit het handelingskader in deze businesscase (stap 3) op zakelijke gronden een overweging aan de orde komen voor een voorziening voor vervangende nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie. Het is dan van belang dat in de besluitvorming een formele continuïteitstoets wordt ingepast, waaraan ook de andere schoolbesturen deel nemen. Dat past binnen de werkwijze in het IHP omdat daarmee een afwijking van de afspraken aan de orde is. Daarnaast kunnen gezamenlijk ook de consequenties voor het overige onderwijsnetwerk beoordeeld worden. Van belang is om drie aspecten formeel te toetsen:

1. Draagt een voorziening op grond van zorgplicht bij aan de continuïteit van de school doordat ze op de IHP-ordeningsprincipes (hoofdstuk 6) een verbetering tot stand brengt?
Elk ordeningsprincipe wordt (onderbouwd) gescoord op groen (verbetering), oranje (gelijk) of rood (verslechtering).
2. Wat zijn de consequenties van het niet voorzien voor het onderwijsaanbod in de gemeente Hof van Twente?
De gevolgen voor de strategische thema's worden in kaart gebracht door elk thema (onderbouwd) te scoren op groen (verbetering), oranje (gelijk) of rood (verslechtering).
3. Kan en wil schoolbestuur (schriftelijk) de continuïteit van de school garanderen voor minimaal de helft van de geldende afschrijvingstermijn voor de investering.

09 Financiële vertaling

09-1 Aan de basis – de VNG-normstelling

Belangrijk onderdeel voor de voorzieningen van huisvesting voor onderwijs zijn de normbedragen voor nieuwbouw en uitbreiding van scholen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) adviseert jaarlijks over deze normbedragen en de meeste gemeenten nemen deze daarna over in hun eigen lokale verordening. Sommige gemeenten wijken daar om moverende redenen van af, bijvoorbeeld omdat de ambities hoger zijn. Ook in een integraal huisvestingsplan kan een gemeente met schoolbesturen aanvullende afspraken maken die afwijkend zijn.

De normbedragen voor nieuwbouw van de VNG zijn in hun basis in 2018 bepaald. Ze gaan uit van een *sober en doelmatig gebouw* dat aan de wettelijke minimumeisen (bouwbesluit) voldoet. Gasloos bouwen en Bijna Energie Neutraal Gebouw (BENG) vallen sinds 2021 onder de wettelijke verplichtingen. Aanvullende duurzaamheids- en comfortdoelstellingen als Frisse Scholen⁸ klasse B en A zijn geen wettelijke verplichting en dus niet inbegrepen in de door de VNG geadviseerde normbedragen. Ook bijkomende kosten voor kwaliteit (denk aan verhoogde transparantie, flexibele wanden, tribunetrappen, etc.) zijn daar niet in opgenomen.

De normbedragen zijn opgebouwd uit een startbedrag en een bedrag per vierkante meter bruto vloeroppervlakte (bvo). Dit doet er recht aan dat nieuwbouw van een kleinere school in algemene zin ingewikkelder en relatief duurder is. Het [normbedrag voor een basisschool](#)⁹ van 200 leerlingen bedraagt € 3.252 /m² bvo en voor een school van 400 leerlingen € 3.011 /m² bvo (normbedragen prijspeil 2024). Voor het [voortgezet onderwijs](#) is het normbedrag afhankelijk van de omvang en het aanbod van onderwijs. Bouwkosten kunnen variëren door locatie en regionale invloeden.

De stichtingskosten en bovenstaande normbedragen van de VNG zijn inclusief btw, bijkomende kosten (honoraria, heffingen, aansluitkosten, verzekeringen, onvoorzien, etc.) en de kosten voor aanleg en inrichting van het schoolterrein. Aanvullende toeslagen ten laste van de gemeente zijn aan de orde voor verhuiskosten, paalfundering (bij VO), speellokaal (bij S(B)O) of liftinstallatie (bij (V)SO). De gemeente draagt voor eigen rekening het juridische eigendom van het bouwrijpe terrein over aan het schoolbestuur.

Projecten laten in de praktijk zien dat meerwaarde mogelijk is door bouwopgaven in een bredere context te bekijken en in te zetten op multifunctioneel ruimtegebruik. Een compact gebouw kan dan resulteren in een ruimere beschikbaarheid van ruimten ten opzichte van de normatieve minimumoppervlakte. Zo kan bijvoorbeeld extra buitenruimte tijdens schooluren voor onderwijs worden ingezet en daarna als speelplek voor kinderen uit te buurt. Geadviseerd wordt om per project de kansen te onderzoeken en specifieke budgetten vast te stellen.

Gemeenten ontvangen via het gemeentefonds middelen om te kunnen voldoen aan huisvestingsvragen voor onderwijs (zorgplicht). Deze rijksbijdrage is niet geormerkt maar vrij te besteden. Ze is gebaseerd op algemene verdeelgrondslagen en heeft geen relatie met het aantal leerlingen, het aantal scholen of de leeftijd van de gebouwen in een gemeente. Uitzondering vormen de scholen voor VO en (V)SO waar de bijdrage voor gemeenten wel gestoeld is op leerlingaantallen omdat de scholen een regiofunctie

---

⁸ In het in 2021 aangepaste PvE Frisse Scholen geldt klasse C als minimale eis, dat overeenstemt met de bouwbesluiteisen. Op de thema's lucht en energie heeft aanscherping plaatsgevonden.

⁹ De normbedragen voor speciaal basisonderwijs (SBO) bedragen ongeveer € 3.239/m² bvo en voor speciaal onderwijs (SO) ongeveer € 3.107 (bij 200 leerlingen).

hebben. De bijdrage loopt per definitie achter bij de bouwwetgeving omdat ze niet de investering maar gemiddelde jaarlijkse lasten financiert.

Prijsontwikkelingen zijn moeilijk vast te stellen, met name door de fluctuerende en onzekere prijzen voor materialen. In de praktijk is een tekort aan bouwmaterialen en ook personeel. De uiteindelijke kosten blijken pas tijdens het ontwerp- en bouwproces. Vanuit de wet wordt de gemeente geacht om voldoende middelen beschikbaar te stellen voor realisatie van voorzieningen op grond van zorgplicht.

09-2 Toekomstgerichte stichtingskosten

Het is belangrijk om bij voorzieningen in onderwijshuisvesting (nieuwbouw of renovatie) oog te hebben voor investeringen in toekomstvast gebouwen en duurzaamheid. In een integraal huisvestingsplan kunnen daarvoor aanvullende ambities worden vastgesteld en passende middelen aanvullend beschikbaar worden gesteld. Daarvoor is het Kwaliteitskader Huisvesting voor funderend onderwijs relevant, ontwikkeld door kenniscentrum Ruimte-OK. Dit kwaliteitskader biedt een set van richtinggevende voorwaarden waar een hoogwaardig en duurzaam schoolgebouw aan moet voldoen. Bij nieuwbouw wordt uitgegaan van volledig Energie Neutraal (ENG) en voor het binnenmilieu wordt minimaal het ambitieprofiel uit het Kwaliteitskader gevolgd (Frisse Scholen klasse A en B op onderdelen).

Een financiële vertaling op basis van de BDB (Bouwkostendata) is onderdeel van dit Kwaliteitskader. De BDB gaat uit van een basisbedrag op bouwbesluitniveau, vermeerderd met aanvullende kosten voor kwaliteitsthema's uit het Kwaliteitskader. Onderstaande tabel geeft de financiële investeringen weer. Ook hier geldt dat de werkelijke kosten kunnen afwijken. BDB hanteert indicatieve bandbreedten (van resp. -5/+10% en -15/+15%) vanwege project specifieke variabelen.

Basisonderwijs	Schoolgebouw	Bandbreedte min.	Bandbreedte max.
Basisbedrag stichtingskosten op basis van actuele marktprijzen (bouwbesluit 2023)	€ 2.693 / m ² bvo	€ 2.558 / m ² bvo	€ 2.962 / m ² bvo
Aanvullende stichtingskosten	€ 875 / m ² bvo	€ 744 / m ² bvo	€ 1.006 / m ² bvo
TOTAAL	€ 3.568 / m² bvo	€ 3.302 / m² bvo	€ 3.968 / m² bvo

Voortgezet onderwijs	Schoolgebouw	Bandbreedte min.	Bandbreedte max.
Basisbedrag stichtingskosten op basis van actuele marktprijzen (bouwbesluit 2023)	€ 2.347	€ 2.230	€ 2.582
Aanvullende stichtingskosten	€ 764	€ 649	€ 879
TOTAAL	€ 3.111	€ 2.879	€ 3.461

Prijspeil febr.2023. Bedragen (inclusief btw) zijn exclusief grond / sanering (door gemeente aanvullend beschikbaar te stellen) en exclusief indexering

09-3 Tariefstelling Hof van Twente

De gemeente Hof van Twente zet voor haar voorzieningen in op een hoger niveau dan wettelijk minimum. In de uitvoeringsagenda wordt uitgegaan van de marktsituatie plus aanvullende kosten voor ENG, duurzaamheid, Frisse Scholen plus (beperkt) aanvullende kwaliteitscriteria op het gebied van exploitatie, ICT, buitenruimte, dit volgens het Kwaliteitskader. Dat geeft financiële ruimte voor een sober en doelmatig maar toekomstvast gebouw. De in dit IHP gehanteerde rekenbedragen zijn:

€ 3.568 / m² bvo (basisonderwijs) en € 3.111 / m² bvo (voortgezet onderwijs) (prijspeil febr.2023). Geadviseerd wordt om ook voor indexering aan te sluiten bij de BDB-indexcijfers. Gemeente en schoolbesturen stellen per businesscase op basis van de meest actuele inzichten een stichtingskostenraming op, gebaseerd op feitelijke kosten. Er vindt een toetsing aan de normbedragen plaats waarbij afwijkingen worden geanalyseerd en onderbouwd. Nb.: In de gemeentelijke verordening voor onderwijshuisvesting wordt bij kredietverstrekking voor voorzieningen uitgegaan van de (te lage) adviestarieven van VNG.

Eigen bijdrage schoolbesturen

Een schoolbestuur mag bij nieuwbouw geen financiële bijdrage leveren aan de basiskwaliteit. Schoolbesturen kunnen, binnen de wet- en regelgeving, investeren in het toevoegen van aanvullende kwaliteit (zoals flexibiliteit, duurzaamheid in gebruik, binnenklimaat, etc.). Deze eigen bijdrage is altijd ten behoeve van extra's boven op de wettelijke basis en gekoppeld aan een terugverdienmodel. Dit betekent dat investeringen binnen een aanvaardbare tijd moeten worden terugverdiend. De voorwaarden daarvoor zijn verruimd en er is wetgeving in voorbereiding die de mogelijkheden verder verruimt (zie hfst.2 'financieel'). Het bedrag is door het schoolbestuur, in overleg met de gemeente, vast te stellen (vb. duurzame lening groene droom IKC Magenta en KC Markelo).

09-4 Renovatie ten opzichte van nieuwbouw

Voor de afgesproken voorzieningen wordt in financiële zin altijd uitgegaan van (vervangende) nieuwbouw (normatief recht op ruimte vermenigvuldigd met afgesproken tarief). Dat laat onverlet dat ook gekozen kan worden voor levensduurverlengende renovatie of voor andere maatregelen. In de praktijk blijkt dat deze alternatieven in de hoogte van de investering vaak net zo duur is als nieuwbouw. In hun uitwerking in jaarlijkse kosten is levensduurverlengende renovatie voor de investeerder vaak duurder. Reden is dat voor een renovatie een afschrijvingstermijn geldt voor de levensduurverlenging (25 jaar) in tegenstelling tot bij nieuwbouw (40 jaar).

Dat laat onverlet dat handhaving van een bestaand gebouw een goede beslissing kan zijn. Argument is dan dat circulariteit (en hergebruik) een belangrijker aspect van verduurzaming wordt. Bij monumentale panden of locaties van grote maatschappelijke waarde kan het zelfs de enige logische keuze zijn. Sectorplannen voor onderwijshuisvesting en maatschappelijk vastgoed gaan vooralsnog uit van vervangende nieuwbouw als betere alternatief. Voor de hand ligt dan een praktische afspraak om in businesscases bij realisatie van zorgplichtvoorzieningen hergebruik van bestaand vastgoed te wegen.

09-5 Financiële consequenties Uitvoeringsagenda 2025-2028 / 2032

Voorliggend integraal huisvestingsplan voorziet in planmatige aanpassingen. De uitvoeringsagenda geeft inzicht in de fysieke maatregelen in de uitvoeringsperiode. De financiële consequenties zijn normatief benaderd: waar relevante onderwijsinhoudelijke en maatschappelijke gronden (zie ook strategische thema's) aan de orde zijn, kan worden afgeweken van het normatieve uitgangspunt met betrekking tot huisvestingsvragen. Dit wordt uiteindelijk zichtbaar in de uitwerking door de bouwheer van de businesscases op locatieniveau (in samenspraak tussen gemeente, schoolbesturen en samenwerkende partners).

In het IHP zijn maatregelen gedefinieerd waar overeenstemming met betrekking tot prioritering over is met de schoolbesturen. Dit leidt tot een verplichting voor de gemeente om maatregelen te financieren. Investeringsvragen in onderwijshuisvesting vragen een beslag op schaarse middelen. De beschikbaarheid van de financiële middelen kan (mede) bepalend zijn voor het tempo waarmee investeringen gerealiseerd worden.

	Investering onderwijs			Investeringen extra buurt- / kindvoorzieningen			Investering IKC	Totaal
	Prognose 2038	Normatief m2 bvo	Investering OWH Totaal	kindfuncties m2 bvo	Maatscha p.m2 bvo	Totaal m2 bvo		
Realisatie nieuwbouw Campus De Whee (vervangende nieuwbouw voor OBS De Boomhut, KBS de Albatros & VO de Waerdenborch) (2026) incl. gymzaal/sporthal		6638*	€ 21.751.851*	944		944	€ 3.049.929	€ 24.801.780
Grootschalige Renovatie en gedeeltelijke nieuwbouw IKC Diepenheim (OBS Stedeke) (2026)	163	1180	€ 719.800	309		309	€ 188.490	€ 908.290
Grootschalige Renovatie IKC Erve Hooyerinck (2027)	270	1720	€ 6.136.960			0	€ 0	€ 6.136.960
Vervangende nieuwbouw Petruschool (2028)	179	1100	€ 3.926.120	400	100	500	€ 1.784.000	€ 5.710.120
			€ 32.534.731				€ 5.022.419	€ 37.557.150
Aanpak voor (verduurzaming Kleine scholen (2024-2028)			€ 250.000					€ 250.000
Aanpak permanente verbetering/ verduurzaming (2024-2032)			€ 200.000					€ 200.000
			€ 450.000				€ 0	€ 450.000
			€ 32.984.731				€ 5.022.419	€ 38.007.150

*Investeringsbedrag & m² uit Draaijer+Partners rapportage scenario 2 (22.347.171EUR) (vermeerderd met indexering normbedrag 2023 (12,72%))

	Voorziening op de korte termijn
	Budget voor over twee uitvoeringstermijnen
	Geen voorziening (investeren vanuit beleid of beheersmaatregel)

Toelichting bij de bedragen

Onderwijshuisvesting: De investeringsbedragen voor de onderwijsruimten zijn gebaseerd op normatief recht op vierkante meters vermenigvuldigd met nieuwbouw- tarief uit het IHP. Het is verstandig om rekening te houden met een indexering om het nieuwbouwtarief tot realisatie actueel te houden. Het is wenselijk om bij de start van een project nieuwe, toegespitste leerlingprognoses te maken naar de dan wenselijke omvang, die voor de school normatief past. In de businesscases moet dan een geactualiseerde stichtingskostenraming worden opgesteld.

Investering IKC: Raming voor versterking en aanvullingen vanuit in het IHP afgesproken beleid van onderwijsplekken. Daarmee ontstaan kindvoorzieningen, die (voldoende) ruimte bieden aan (1) een zo compleet mogelijk aanbod van kinddiensten voor opvang en zorg en (2) voor maatschappelijke ontmoeting en welzijn, in aansluiting op de omgeving/wijk.

- In de tabel is voor investeringen in aanpalende kindvoorzieningen en/of gemeenschapsfuncties een indicatie gegeven, gebaseerd op opgaves van schoolbesturen en gemeente met betrekking tot samenwerkingskansen. In de realisatiefase zal in een programma van eisen een nauwkeurige inventarisatie van de wensen en behoeften worden gemaakt.

- Voor onderwijs zijn de genormeerde vierkante meters leidend. Maatwerk is mogelijk en per locatie kunnen andere keuzes worden gemaakt.
- Bij realisatie van ruimte voor kinddiensten hanteert de gemeente, in goede afstemming met lokale kindpartners en schoolbesturen, de praktische werkwijze dat kindpartners zelf eigendom nemen voor hun gebouwdeel in (integrale) kindcentra. Waar dit in de businesscases niet mogelijk blijkt, kan de gemeente een positie innemen als eigenaar. Ook bij andere maatschappelijke partners (in welzijn en zorg) kan de gemeente deze verantwoordelijkheid nemen. Bij de te sluiten huurovereenkomsten met kindpartners en professionele instellingen kan de gemeente (of de aangewezen exploitant van de voorziening) kostendekkende huurinkomsten verwachten.

Aanvullende kosten

De gemeente wordt vanuit de wet geacht om bouwrijpe grond beschikbaar te stellen. Waar panden of gronden moeten worden aangeschaft komen deze kosten aanvullend voor rekening van de gemeente. Het bouwrijp maken van het terrein komt eveneens aanvullend voor rekening van de gemeente.

Bij de toekenning van voorzieningen moet daarnaast aanvullend rekening worden gehouden met kosten van tijdelijke huisvesting (als vervangende nieuwbouw op de locatie wordt gerealiseerd), verhuiskosten en sloopkosten.

Nb.:

- Sloopkosten zijn 'project specifieke kosten'. De uiteindelijke sloopkosten kunnen variëren, afhankelijk van factoren zoals de aard van het gebouw, de complexiteit van de sloopwerkzaamheden en de eventuele aanwezigheid van asbest. Ze zijn op een later tijdstip, op projectbasis, nauwkeurig te bepalen.
- Het beleid is erop gericht om, tijdens de businesscases, bestaande gebouwen zo lang mogelijk in te zetten. De noodzaak voor tijdelijke huisvesting is projectafhankelijk en dient steeds grondig te worden overwogen. In eerste instantie moet worden onderzocht of een tijdelijke verhuizing naar ander maatschappelijk vastgoed in de omgeving een haalbare optie is. Als het voortzetten van het gebruik van het huidige gebouw en tijdelijke huisvesting elders geen optie is, kan tijdelijke huisvesting in de vorm van noodlokalen in overweging worden genomen.
- In de stichtingskosten zijn bijkomende kosten voor aanleg/aanpassing van de omgevingsinfrastructuur (waaronder parkeerterreinen) niet inbegrepen.
- Aanvullend dient rekening te worden gehouden met kosten of inzet voor (gemeentelijk) projectmanagement.
- In een aantal businesscases is rekening te houden met resterende boekwaarden van gebouwen die versneld moeten worden afgeschreven.

09-6 Afschrijvingstermijnen

De gemeente Hof van Twente hanteert voor de economische afschrijving van onderwijsgebouwen een afschrijvingstermijn van 60 jaren. Dat wijkt af van de afspraken in de routekaart voor onderwijshuisvesting (afgesloten tussen VNG, PO raad en VO raad), zie Hoofdstuk 4. Die gaat uit van een jaarlijkse vervanging van 2,5% van de onderwijsgebouwen en (dus) van een verkorte afschrijvingstermijn van 40 jaren. Advies is om bij deze wijziging aan te sluiten. In het bepalen van de eindtermijnen van de gebouwen (paragraaf 8.5) is met de versnelde afschrijving rekening gehouden.

09-7 Fonds Permanente Verbetering (Businesscase 7.5)

Gemeente en schoolbesturen beschouwen het als een opdracht om bestaand onderwijsvastgoed geschikt te houden. Voor investeringen in de verbetering trekken schoolbesturen en gemeente vanuit hun eigen verantwoordelijkheid samen op. Jaarlijks stemmen partners hun verbeterprogramma's in het kader van (groot) onderhoud, verduurzaming, binnenklimaat en inhoudelijke versterking (uitbreiding van toegankelijkheid) af en maken meerjarige verbeterafspraken. Om daarin te kunnen faciliteren wordt

een gemeentelijk fonds ingesteld, waaruit deze verbeteringen in onderwijsvastgoed gefinancierd kunnen worden. De omvang van dit fonds is voor de periode tot 2032 vast te stellen op € 200.000. Een beroep op het fonds is altijd aanvullend op en in cofinanciering met schoolbestuurlijke investeringen in groot onderhoud en verduurzaming. Door bundeling van geldstromen worden verbeteringen in gebouwen mogelijk gemaakt.

09-8 Aanpak Kleine Scholen (Businesscase 7.6)

Schoolbestuur OPO Hof van Twente en gemeente maken in goed overleg een aandachtplan voor de vijf kleine scholen om de continuïteit te garanderen tot minimaal 2032. Voor noodzakelijke gebouwelijke aanpassingen trekken schoolbestuur en gemeente ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid samen op. Jaarlijks stemmen zij verbeterprogramma's in het kader van (groot) onderhoud, verduurzaming en inhoudelijke versterking (bijvoorbeeld in de buurthuisfunctie) af en maken verbeterafspraken. Om daarin te kunnen faciliteren wordt door de gemeente een additioneel bedrag vrijgemaakt. Voor de periode 2025-2028 is de maximale gemeentelijke bijdrage €250.000. Dit budget steunt schoolbestuur bij voorstellen voor verbetering en verduurzaming van kleine scholen (los van EML-maatregelen). Bij verbeteringsacties wordt met de eindtermijn van 2032 rekening gehouden om desinvesteringen te voorkomen en instandhouding te waarborgen.

Voor de periode 2029-2032 kan schoolbestuur OPO een aanvullende gemeentelijke bijdrage aanvragen. Daarvoor geldt als procedure dat in collegiaal bestuurlijk IHP-beraad daarvoor overeenstemming wordt gezocht met andere schoolbesturen. Daarnaast geldt voorbehoud van toestemming van de gemeenteraad.

Bijlage 1. Informatiefundament Hof van Twente (schooljaar 2022-2023)

Bijlage 2. Gebouwelijke QuickScans

Bijlage 3. Kader

Bij het vormgeven van een IHP dient rekening te worden gehouden met algemene kaders, uitgangspunten en wet- en regelgeving. Dit hoofdstuk beschrijft de maatschappelijke, gemeentelijke en wettelijke kaders in algemene zin. Ontwikkelingen binnen een bepaald kader worden in algemene zin toegelicht. De onderwerpen en vraagstukken zijn in willekeurige volgorde beschreven en geven geen mate van belangrijkheid aan.

Gemeentelijk beleid

Gemeentelijke taken

De gemeente heeft enkele **wettelijke taken** op het gebied van onderwijs, zoals het handhaven van de Leerplichtwet, het inzetten van leerlingenvervoer, de zorgplicht voor onderwijshuisvesting in het funderend onderwijs en het uitvoeren van onderwijsachterstandenbeleid via bijvoorbeeld Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Daarnaast moet de gemeenteraad voldoende algemeen toegankelijk openbaar onderwijs borgen. De **bevoegdheden zijn beperkt**, terwijl de effecten en resultaten van het onderwijs van immense invloed zijn op de manier waarop de maatschappij en lokale gemeenschap worden vormgegeven en (onderling) acteren.

Relatie met sociaal domein

De gemeente kreeg met de **decentralisaties in het sociaal domein** in 2015 een taakverruiming; WMO, Jeugdwet, Participatiewet. Het onderwijs valt formeel niet onder de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein. Door de Wet Passend Onderwijs worden scholen echter via de samenwerkingsverbanden verplicht hun ondersteuningsplan af te stemmen op het beleidsplan jeugdhulp, met het doel dat alle kinderen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Soms is het ook nodig dat onderwijs, jeugdhulp en gemeente afstemmen rondom individuele ondersteuning. Het onderwijs en de lokale overheid hebben elkaar als partners nodig om invulling te kunnen geven aan hun (gezamenlijke) opgaven in het belang van kinderen.

Ontwikkelingen zijn te verwachten op het gebied van kinddiensten. Opvang zal de komende jaren nadrukkelijk binnen het gemeentelijke pakket van taken en bevoegdheden terecht komen. Op welke wijze dit formeel invulling gaat krijgen is niet helder maar de intentie is dat kinderopvang vanaf 2025 voor werkenden en vanaf 2028 voor alle kinderen in ieder geval voor een significant deel van de tijd gratis wordt. Wat dit betekent voor het beschikbaar maken van ruimten in relatie tot onderwijshuisvesting is onduidelijk. Maar dat het consequenties zal hebben voor het IHP is evident.

Samen werken aan duurzame samenleving

Het onderwijs heeft een belangrijke functie in het creëren van kansen voor de kernen in de gemeente. Door talenten te herkennen en te benutten én vroegtijdig zicht te krijgen op wat stimuleert, draagt onderwijs bij aan **vitale participerende burgers** en daarmee aan een sterke innovatieve gemeenschap. Het onderwijs moet blijven anticiperen op de veranderende behoeften in de maatschappij, van de kinderen en jongeren, van de ouders en ontwikkelingen in de omgeving.

De komende jaren wordt van de gemeente als regisseur in het jeugd domein, en van de onderwijsinstellingen en andere partners eveneens inspanning gevraagd voor het vasthouden van een sterke, duurzame, inclusieve samenleving. Samenwerking biedt daarbij mogelijkheden om kinderen en jongeren kwalitatief hoogwaardige leer- en ontwikkelingslijnen te bieden in goede voorzieningen. Deze samenwerking vraagt een gezamenlijke visie op inhoud en vorm.

Wettelijk (wet- en regelgeving)

Gedeelde verantwoordelijkheid

Het wettelijk kader van onderwijshuisvesting kent een gedeelde verantwoordelijkheid tussen gemeenten en schoolbesturen. De gemeente heeft de **zorgplicht** om voldoende en adequate huisvesting beschikbaar te stellen voor het PO, (V)SO en VO. De gemeente is (ook financieel) verantwoordelijk voor nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten. De verantwoordelijkheid van renovatie is in de huidige wetgeving nog niet vastgelegd, maar de verwachting is dat deze aan het gemeentelijke voorzieningenpakket van onderwijshuisvesting wordt toegevoegd.

Het schoolbestuur heeft de verantwoordelijkheid de huisvesting goed te beheren en te exploiteren. Zij draagt de kosten voor de exploitatie van het gebouw (energie, water, en schoonmaak), en ook voor klein en groot onderhoud van het gebouw en de tuin gedurende de gebruikstermijn van het gebouw.

Binnen die **gedeelde verantwoordelijkheid** in onderwijshuisvesting kunnen belangen tussen schoolbesturen en gemeente soms tegengesteld zijn. De gemeente kan er baat bij hebben investeringen laag te houden. De keuze om investeringen in nieuwbouw uit te stellen of te verwijzen naar leegstand is soms verleidelijk, ondanks dat onderhoudskosten of energiekosten (verantwoordelijkheid schoolbestuur) daardoor juist hoger kunnen zijn. Schoolbesturen hebben tegelijkertijd behoefte aan een gebouw dat goed te exploiteren is: passend bij de omvang van de school, modern en efficiënt, toekomstgericht, en energievriendelijk. Zij kunnen er baat bij hebben om onderhoud te verminderen om sneller in aanmerking te komen voor een nieuw schoolgebouw.

Het **juridisch eigendom**, en daarmee de juridische aansprakelijkheid, ligt in beginsel bij het schoolbestuur. Daardoor mag het schoolbestuur een gedeelte van het gebouw verhuren of in medegebruik geven, mits dit medegebruik is voor uit de openbare kas bekostigd onderwijs of voor andere culturele, maatschappelijke of recreatieve doeleinden. Bij verhuur dient het schoolbestuur aan het college van B&W toestemming te vragen voor het onttrekken van de onderwijsbestemming van het gebouwdeel. Omdat de gemeente het gebouw en de ondergrond bekostigt, heeft zij het **economisch claimrecht** als het schoolbestuur het gebouw, of een gebouwdeel niet langer gebruikt. In die situatie krijgt de gemeente ook het juridisch eigendom van het betreffende gebouw. Een gemeente of schoolbestuur kan ook het initiatief nemen om delen van het schoolgebouw aan de onderwijsbestemming te onttrekken. In dat geval gaat voor dit gebouwdeel het eigendom over naar de gemeente.

Gemeentelijke verordening als vangnet

Gemeenten zijn op grond van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO), Wet op het voortgezet Onderwijs (WVO) en Wet op Expertisecentra (WEC) verplicht om een **Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs** te ontwikkelen en vast te stellen. Gemeenten dienen de schoolbesturen te betrekken en 'op overeenstemming gericht overleg' (OOGO) te voeren. In de verordening zijn op basis van gemeentelijk onderwijshuisvestingsbeleid kaders, uitgangspunten en inhoudelijke voorwaarden geregeld. Ook worden de procedures voor het aanvragen van voorzieningen in de huisvesting, toegespitst op specifieke gemeentelijke voorwaarden, vastgelegd. Voorzieningen in de huisvesting zijn:

- Voor blijvend of voor tijdelijk gebruik bestemde voorzieningen¹⁰;
- Herstel van constructiefouten bestaande uit schade aan een gebouw veroorzaakt door eigen gebrek of eigen bederf, evenals uit kosten gemoeid met het voorkomen van nog niet zichtbare materiële schade onmiddellijk voortvloeiend uit ontwerpfouten, uitvoeringsfouten of wanprestatie;
- Herstel en vervanging in verband met schade aan gebouw, onderwijsleerpakket, leer- en hulpmiddelen of meubilair ingeval van bijzondere omstandigheden;
- Huur van een sportterrein voor een school voor voortgezet onderwijs voor het onderwijs in lichamelijke oefening.

Gemeenten ontvangen via het gemeentefonds bekostiging voor onderwijshuisvesting. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor het aanvragen voor de voorziening in de huisvesting (binnen de vastgestelde procedures). Schoolbestuur is in principe **bouwheer** voor de realisatie. De gemeente stelt bouwrijpe grond en middelen beschikbaar, maar gaat in principe niet zelf aan de slag. Indien schoolbestuur het bouwheerschap niet wenst, dient er een andere partij te worden gezocht, of ligt dit bij de gemeente.

De gemeente heeft ook de bekostigingsverantwoordelijkheid voor realisatie, instandhouding en exploitatie van **gymnastiekvoorzieningen** (lokaal bewegingsonderwijs). Wanneer een school gebruik maakt van een gemeentelijke sportvoorziening, dient de gemeente de accommodatie om niet in gebruik te geven voor het vastgestelde aantal klokuren. Het financieel risico van de exploitatie ligt bij de gemeente. Als de gymnastiekvoorziening, na realisatie door de gemeente, eigendom is van het schoolbestuur, ontvangt deze voor het genormeerde aantal klokuren een vastgestelde vergoeding. Resterende kosten voor exploitatie en instandhouding kunnen via medegebruik opgevangen worden.

In het **amendement** dat in februari 2020 aangenomen is door de Tweede Kamer worden basisscholen verplicht per groep **minimaal twee lessen van 0,75 uur per week bewegingsonderwijs** te geven. De verplichte lestijd voor bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs varieert naar onderwijstype en leerjaar. De huidige afspraken c.q. bepalingen met betrekking tot de bekostiging en gemeentelijke facilitering van de accommodatie blijven gelden.

Investeren in **huisvesting ten behoeve van kinderopvang** (kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang) valt niet onder de zorgplicht van de gemeente en is daarmee ook geen onderdeel van de verordening. Organisaties voor kinderopvang worden op andere wijze gefinancierd en dienen zelf te investeren in hun huisvesting of een passende huur te betalen voor de huisvesting waar zij gebruik van maken.

Maatschappelijke vraagstukken

Onderwijshuisvesting dient bij nieuwbouw te voldoen aan de wettelijke bouweisen (**bouwbesluit**). Aan bestaande onderwijsgebouwen stelt de wetgever slechts beperkte wettelijke eisen. Belangrijkste voorwaarde is dat gebruik als schoolgebouw vergunbaar is en dat dus aan minimale eisen met betrekking tot gezondheid en veiligheid wordt voldaan. Dat is te begrijpen, omdat gebouwen en mogelijk losmaakbare materialen/elementen een levens- en gebruiksduur hebben van vele jaren (minimaal 40 jaar, gebouwniveau). Inhoudelijke veranderingen in het onderwijs kunnen aanleiding zijn voor gemeente en schoolbestuur om deze accommodaties onder de loep te nemen.

Tegelijkertijd vragen maatschappelijke ontwikkelingen als **klimaat, circulariteit, energieneutraliteit, Frisse Scholen en duurzaamheid** aandacht bij zowel nieuwbouw als bestaande bouw. Deze ontwikkelingen vinden stap voor stap ook hun plek in bouwregelgeving.

¹⁰ (Vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, (gedeeltelijk) in gebruik nemen van bestaand gebouw, verplaatsing van bestaande noodlokalen, terrein voor het realiseren van voorgaande voorzieningen. Inrichting met onderwijsleerpakket en/of meubilair (mits niet eerder bekostigd). Medegebruik ander onderwijsgebouw.

PO Raad, VO Raad, VNG en Rijk werken samen aan het verbeteren van het wettelijke kader. Momenteel ligt wetgeving voor die de schoolbesturen en gemeente meer gezamenlijke en gelijkwaardige verantwoordelijkheid geeft in de voorzieningen voor de huisvesting. Belangrijk onderdeel van dit wetsvoorstel is een wettelijk kader rondom [renovatie](#), waarbij renovatie als levensduurverlenging van tenminste 25 jaar een volwaardig alternatief wordt voor nieuwbouw.

De uitdaging voor gemeenten is om intussen keuzes te maken die daar soms op vooruit lopen. Een beter gebouw leidt tot een hogere kwaliteit van het onderwijs (door betere verblijfscondities) en een efficiëntere exploitatie voor het schoolgebouw (waardoor meer geld beschikbaar blijft voor onderwijs). Maar grotere huisvestelijke ambities leiden ook tot een hogere investering. Elke aanscherping van kwaliteitsafspraken voor nieuwbouw kost geld; de bouwkosten worden immers hoger.

Belangrijke maatschappelijk ontwikkelingen zijn:

- [Energie en CO2-neutraliteit](#)

De wetgever ontwikkelt beleid op weg naar energie-efficiëntie. De eerste stap naar deze verduurzaming werd gezet in het [Energieakkoord](#) uit 2013. Daarna zijn op wereldschaal in Parijs afspraken gemaakt en deze worden via klimaattafels in publiek-private samenwerking tussen overheid, instellingen, bedrijven en burgers vertaald naar concrete doelstellingen en een praktische aanpak voor Nederland: het [Klimaatakkoord](#).

Dit heeft consequenties voor zowel nieuwbouw in de vorm van verscherpte bouweisen als een verplichte aanpak van bestaand vastgoed met als doel het bereiken van CO2-neutraliteit in 2050. Inmiddels is het verplicht om bij nieuwbouw gasloos en bijna energie neutraal (BENG) te bouwen. Vanaf 2030 worden de eisen voor nieuwe gebouwen opgeschroefd naar volledig emissievrij (ENG). Bestaande gebouwen moeten vanaf 2030 voldoen aan minimaal energielabel E. Dat geldt ook voor onderwijshuisvesting (utiliteitsbouw). Er is een [routekaart PO en VO](#) ontwikkeld met te nemen stappen voor verduurzaming van schoolgebouwen.

- [Frisse Scholen en Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting](#)

Kwaliteit van onderwijshuisvesting is van invloed op de prestaties van de leerlingen en het onderwijzend personeel. Het Waarborgfonds & Kenniscentrum Ruimte-OK heeft in overleg met de PO-Raad en de VNG het [Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting](#) ontwikkeld, waarin gebouwen worden beoordeeld op verschillende aspecten op de thema's Beleving, Gebruik en Techniek. Het laat ook zien waar deze basiskwaliteit uitstijgt boven de wettelijke minimumeisen uit het Bouwbesluit.

Het Waarborgfonds Kinderopvang heeft een soortgelijk kader opgesteld voor de kinderopvang: [Kwaliteitskader Huisvesting Kinderopvang](#).

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft als onderdeel van het programma Energiebesparing in de Gebouwde Omgeving van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een Programma van Eisen opgesteld met minimale eisen voor een goed binnenmilieu en een lage energierekening; [PvE Frisse Scholen](#). Frisse Scholen is een kwaliteitskader, waarmee wetgever, gemeenten en onderwijs streven naar verbetering van de kwaliteit van zowel nieuwbouw als ook bestaande scholen, gericht op de verbetering van de verblijfsaspecten Energie, Lucht, Temperatuur, Licht en Geluid.

Voor alle thema's zijn prestatie-eisen voor drie kwaliteitsniveaus omschreven; C, B en A. Op de thema's energie en lucht dient bij nieuwbouw minimaal voldaan te worden aan klasse B, om te kunnen voldoen aan het Bouwbesluit. Gemeente, schoolbestuur en kindpartners zoeken samen op lokaal niveau een balans in de ambities en investeringen in gebouwkwaliteit.

- **Duurzaamheid**

Onderwijshuisvesting moet de gebruiksfunctie duurzaam ondersteunen. Daarbij zijn neutraliteit in energiegebruik en ook kwaliteit en hergebruik van materialen voor de hand liggende thema's. Maar daarnaast moet ook aandacht zijn voor de continuïteit van geschiktheid van een schoolgebouw. Goede, relevante schoolgebouwen kunnen het onderwijs, en vooral de te verwachten veranderingen daarin, op lange termijn faciliteren. Gemeenten, schoolbesturen en kindpartners moeten ook vanuit dat inhoudelijke perspectief samen beoordelen of investeren in onderwijsgebouwen zinvol is met een blik, die verder gaat dan vandaag en morgen.

- **Circulaire economie**

Een transitie naar een circulaire economie is gaande, waarin hergebruik van materialen en grondstoffen en gebruik van hernieuwbare grondstoffen de uitgangspunten zijn. Door toekomstgericht relevante schoolgebouwen te realiseren wordt ingespeeld op de doelstellingen voor het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050. Gemeenten, schoolbesturen en kindpartners moeten beslissen of desbetreffende toekomstgerichte investeringen passen bij de onderwijs- gebouwen en visie.

Een eerlijke balans

De taakverdeling tussen gemeente en schoolbesturen voor adequate huisvesting kan problemen opleveren. Partners hebben immers niet altijd gelijke belangen. Gemeente heeft er baat bij als het schoolbestuur een gebouw goed exploiteert en lang actief onderhoudt tot bij voorkeur zelfs na het einde van de gebruiksduur. Schoolbestuur ziet graag dat een gemeente proactief (vroeg) investeert in nieuwbouw van een efficiënt te exploiteren gebouw. De eerder geschetste maatschappelijke ontwikkelingen maken het gecompliceerder om tot afspraken te komen binnen het bestaande wettelijk kader. Daarbij zijn verschillende thema's relevant:

- De discussie over duurzaamheid heeft een nieuwe dimensie gekregen door de snel scherper wordende eisen met betrekking tot energiegebruik. Vanuit duurzaamheidseisen wordt het onderscheid tussen exploitatie/onderhoud en investering minder relevant. Om die reden wordt het voorstel gedaan om **renovatie**, naast nieuwbouw c.q. opwaardering tot nieuwbouwvoorwaarden van een bestaand gebouw, een onderdeel van het voorzieningenpakket te laten worden (met als uitgangspunt dat dit leidt tot een **levensduurverlenging** van tenminste 25 jaar).
- Het wordt relevanter dat vanuit **Total Cost of Ownership** een verband wordt gelegd tussen investeringen vanuit wettelijke zorgplicht en onderhoudsplannen van schoolbesturen op de middellange en lange termijn. Onderhoudsgelden kunnen dan immers samengevoegd worden met investeringsmiddelen om tot efficiënte maatregelen te komen.
- Om dit te verbinden kan het helpen als **schoolbesturen ruimte krijgen om mee te investeren** in huisvesting vanuit hun materiële instandhoudingsvergoeding. Tot nu is dat ingewikkeld en slechts beperkt toegestaan voor het Voortgezet Onderwijs; enkel voor co-investeren in maatregelen, die in exploitatie terug verdiend kunnen worden. Voor het Primair Onderwijs en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs zijn de beperkingen stringenter en uitbreiding van de mogelijkheden behoort tot de aan het Rijk aangereikte voorstellen voor een wetsaanpassing van PO Raad, VO Raad en VNG.
- Een heldere en bindende planning op de middellange en lange termijn (tot 20 jaar) is noodzakelijk. Het is daarom waarschijnlijk dat het instrument **Integrale Huisvestingsplanning** (IHP) een wettelijke verankering krijgt en voor elke gemeente een verplichting wordt. Ook de procedures ten aanzien van jaarlijkse aanvragen dienen daarbij aangepast te worden aan de nieuwe werkelijkheid.

Goede financiële randvoorwaarden

Bouwprijzen veranderen over tijd en ook op dit moment vindt een sterke ontwikkeling plaats. Deze volgt op een eerdere correctie na de recessie van 2008. De huidige prijsstijgingen worden ingegeven door verschillende omstandigheden. De laatste jaren zijn capaciteitsproblemen ontstaan in bouwmaterialen. Ook nemen de kosten van energie sterk toe en ook door stijgende personeelskosten stijgen de bouwkosten met tientallen procenten. Dit wordt versterkt door de toenemende kwaliteitseisen voor duurzaamheidsvragen, soms vooruitlopend op wettelijke verankering. Bijna Energie Neutraal Bouwen (BENG) is een verplichting, vooruitlopend op ENG en (zelfs) klimaatneutraliteit. In het verlengde van COVID is ook de aandacht voor binnenklimaat en luchtverversing sterk toegenomen.

Gemeenten hanteren doorgaans normbedragen in hun verordening voor nieuwbouw en uitbreiding. De VNG stelt jaarlijks deze normbedragen vast als advies aan gemeenten. De normen gaan uit van 'sober en doelmatig bouwen' en zijn gebaseerd op het bouwbesluit. Gemeenten kunnen dan in overleg met schoolbesturen, een balans zoeken op een hoger kwaliteitsniveau op basis van de beschikbare financiële ruimte. Daarbij zijn verschillende aandachtspunten relevant:

- **Betaalbaarheid in relatie tot opgave:** Toegekende bouwbudgetten in de uitvoeringsplanning moeten leiden tot uitvoerbare plannen. Dit vraagt van gemeente en schoolbesturen om in goed overleg een balans te zoeken tussen het toekennen van voorzieningen in het kader van zorgplicht en de soms beperkte financiële ruimte van de gemeente.
- **Kwaliteitsvoorwaarden:** Hogere eisen vertalen zich in een hogere bouwprijs. De kwaliteitseisen zullen de komende jaren verder toenemen vanwege stappen in de richting van energieneutraliteit. Extra eisen leiden vaak tot grotere prijsstijgingen en later vlakken die dan af. Er moet daarom gestreefd worden naar een balans tussen kwaliteitseisen en het beschikbaar te stellen bouwbudget.
- **Eigen bijdrage van schoolbesturen:** Schoolbesturen in het Voortgezet Onderwijs mogen vanuit Total Cost of Ownership (TCO) benadering mee-investeren in nieuwbouw of renovatie van een school als deze extra investeringen (in duurzaamheid) binnen een aanvaardbare tijd kunnen worden terugverdiend. De verwachting is dat deze mogelijkheden worden uitgebreid naar het Primair en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs.
- **Lokale marktomstandigheden:** De VNG baseert de normbedragen op een algemeen beeld van de prijsontwikkeling in de bouw. In verschillende delen van het land gelden vaak andere voorwaarden en het is aan een gemeente zelf om daar in IHP of verordening keuzes in te maken.
- **Continuïteit:** Bouwprijzen kunnen binnen korte termijn sterk fluctueren. Met het oog op de te verwachten veranderingen in eisen de komende tijd, lijkt het voor de hand te liggen om in IHP en verordening afspraken te maken over hoe met prijsstijgingen kan worden omgegaan. Dit met het oog op de langjarige realiseerbaarheid van een gedragen, vast te stellen uitvoeringsprogramma.

R—O

KVK 14117641
BTW NL8208.81.004.B01
IBAN NL61 INGB 0652 867413

RO groep Zuid
+31 43 350 00 50
info@rogroep.nl